

Henryk Dyczek

Punkty akupunktury Płuca i Jelito Grube

Ilustracje: Maria Dyczek   Maciej Gapiński   Marcelina Krzemińska

Szkoła Akupunktury Tradycyjnej

Bydgoszcz

Spis treści

Od autora	3
Skróty	5
Wstęp	7
1. Nazwy punktów akupunktury	7
1.1. Symbolizm nazw punktów akupunktury	8
1.1.1. Sfera Ciała	9
1.1.2. Sfera Umysłu	9
1.1.3. Sfera Ducha	10
2. Meridian Płuc	14
2.1. Kanał łączący/luo Płuc	14
2.2. Kanał mięśniowy Płuc	15
2.3. Kanał rozbieżny Płuc	16
2.4. Fizjologia energetyczna Płuc	18
2.5. Sfery oddziaływania Płuc	20
2.5.1. Ciało	21
2.5.2. Umysł	22
2.5.3. Duch	24
2.6. Punkty akupunktury meridianu Płuc	25
Lu 1.....	25
Lu 2.....	33
Lu 3.....	35
Lu 4.....	40
Lu 5.....	46
Lu 6.....	54
Lu 7.....	58
Lu 8.....	72
Lu 9.....	76
Lu 10	88
Lu 11	96
2.7. Porównanie funkcji wybranych punktów meridianu Płuc	102
3. Meridian Jelita Grubego	103
3.1. Kanał łączący/luo Jelita Grubego	105
3.2. Kanał mięśniowy Jelita Grubego	106
3.3. Kanał rozbieżny Jelita Grubego	107
3.4. Fizjologia energetyczna Jelita Grubego	108
3.5. Sfery oddziaływania Jelita Grubego	108
3.5.1. Ciało	108
3.5.2. Umysł	110

3.5.3. Duch	110
3.6. Punkty akupunktury meridianu Jelita Grubego.....	111
LI 1	111
LI 2	122
LI 3	129
LI 4	133
LI 5	143
LI 6	151
LI 7	156
LI 8	161
LI 9	166
LI 10	169
LI 11	174
LI 12	183
LI 13	185
LI 14	191
LI 15	197
LI 16	203
LI 17	206
LI 18	210
LI 19	214
LI 20	219
4. Rodzaje substancji w filozofii medycyny chińskiej	224
5. Rodzaje Qi	226
6. Pojęcia w filozofii medycyny chińskiej	235
7. Rodzaje punktów akupunktury	252
8. Słownik innych terminów używanych w tym opracowaniu	261
9. Bibliografia	265
9.1. Opracowania	265
9.1.1. Opracowania zwarte	265
9.1.1. Opracowania ciągłe	266
9.1.2. Opracowania niepublikowane	267
9.2. Źródła internetowe	267
10. Spis rycin	267
11. Spis tabel	267
12. Indeks	268

Od autora

Najbardziej intrygująca w punktach akupunktury jest ich nazwa. Opracowanie to zawiera analizę nazw punktów akupunktury, a także ich możliwości działania terapeutycznego. W niniejszej pracy zależało mi na stworzeniu spójnego źródła informacji, w którym analiza nazw punktów akupunktury byłaby przedstawiona wraz z ich klinicznym zastosowaniem, naturą punktu oraz kombinacją z innymi punktami w usuwaniu bądź łagodzeniu różnych dolegliwości ustroju człowieka. Dzięki niniejszej publikacji zostanie wyeliminowana tajemniczość, która do tej pory otacza akupunkturę. Co więcej bardziej zrozumiałe i przejrzyste stanie się zrozumienie samych nazw punktów i przesłania z nich płynącego.

W opisie działania punktu uwzględniono możliwości terapeutyczne punktu wynikające z konotacji zawartych w jego nazwach. Analizę nazw punktu wykorzystano również w opisie zastosowań terapeutycznych punktu, ponadto wzbogacono je o zastosowanie nie tylko do dolegliwości fizycznych, ale również psychiczno-emocjonalnych człowieka. Filozofia tradycyjnej medycyny chińskiej (TCM) powstawała w czasach, kiedy choroba była postrzegana jako kara Niebios. Pogląd ten został zweryfikowany przez pojawienie się teorii pięcioelementowej/Wu Xing około 200 r. p.n.e., która w sposób racjonalny udowodniła, że dolegliwości zarówno somy jak i psyche człowieka są wynikiem stylu życia i niestosowania się do praw Natury. Potwierdzone to zostało setkami lat doświadczeń klinicznych.

Do monografii dołączono indeks, w którym umieszczono nazwy jednostek chorobowych wraz z kombinacją punktów akupunktury stosowaną w wypadku ich występowania oraz informację o naturze punktów akupunktury.

W przypisach dolnych umieszczono źródło pochodzenia prezentowanej informacji oraz objaśnienia, które czynią tekst łatwiejszy w odbiorze.

Powstanie tej monografii jest wynikiem potrzeby dostarczenia słuchaczom Szkoły Akupunktury Tradycyjnej w Bydgoszczy usystematyzowanej wiedzy na temat punktów akupunktury. Jest ono również adresowane do osób zajmujących się akupunkturą, jej adeptów oraz zainteresowanych pogłębianiem swojej wiedzy na temat TCM, której częścią jest akupunktura. Mam nadzieję, że osoby dopatrujące się magii w TCM, po zapoznaniu się z treścią niniejszego opracowania zweryfikują swoje poglądy na ten temat.

Oddaję w ręce czytelnika pierwszą część, w której zostały ujęte punkty meridianów Płuc i Jelita Grubego. Pozostałe punkty akupunktury zostaną systematycznie opracowane w następnych tego typu publikacjach. Wszelkie krytyczne uwagi dotyczące tej monografii będą niezmiernie istotne dla autora i pomocne w dalszej pracy.

Pragnę podziękować za krytyczne uwagi i edycję tekstu: prof. Tadeuszowi Kasperczykowi, dr n. med. Magdalenie Grzonkowskiej oraz mgr Małgorzacie Zerbst.

Autor

Skróty

Bl – meridian Pęcherza Moczowego

CS – czynnik sprawczy

CUD – sfera Ciała, Umysłu i Ducha

GB – meridian Pęcherzyka Żółciowego

Ht – meridian Serca

Kid – meridian Nerek

LI – meridian Jelita Grubego

Liv – meridian Wątroby

Lu – meridian Płuc

Pc – meridian Osierdza

SI – meridian Jelita Cienkiego

Sp – meridian Śledziony

St – meridian Żołądka

TCM – Tradycyjna Medycyna Chińska

Wstęp

Niniejsza monografia zawiera analizę nazw punktów akupunktury oraz ich możliwości terapeutyczne. Bogactwo wiedzy klinicznej zawartej w nazwach punktów akupunktury jest olbrzymie, jednakże dostęp do tej wiedzy został ograniczony poprzez proces interpretacji wiadomości zawartych w ideogramach, które są nazwą punktu. Celem tej monografii jest przedstawienie zarówno możliwych konotacji zastosowań klinicznych punktu akupunktury określonych przez jego nazwę jak i tysiącletnich doświadczeń w wykorzystaniu punktów akupunktury do usuwania dolegliwości ciała, umysłu i ducha¹.

Akupunkturą można posługiwać się jak rzemiosłem, można jednak wynieść ją do rangi sztuki. W obu przypadkach zabiegi akupunktury będą przynosiły dobre efekty terapeutyczne. Jednakże większa skuteczność wystąpi w tym drugim.

1. Nazwy punktów akupunktury

Nie wiadomo, kiedy dokładnie powstały nazwy punktów akupunktury. Analizując znaczenie nazw punktów akupunktury można zauważyć, że powstawały one na przestrzeni setek lat. Każdy z punktów akupunktury posiada nazwę, czasami jest ich kilka. Tak, że 361 głównych punktów, które posiadają 894 nazwy. Z końcem 3 wieku n.e. zakończono dodawanie nazw punktom akupunktury. W starożytnych Chinach punkty akupunktury były nazywane Feng Xue, co oznacza „groty wiatru” lub „otwór wiatru”. Porównywano je do miejsc, przez które wiatr wieje do wnętrza ustroju człowieka, ażeby nadać kierunek bytu, a później wraca do źródła. Stąd, punkty akupunktury uzyskały kosmologiczne znaczenie powiązane z koncepcją Tao², zaś akupunkturzyści byli osobami, które mogą oddziaływać na Qi, a przez to optymalizować kosmologiczny kierunek bytu oraz jego wewnętrzną

---

¹ Dla przedstawienia różnorodności zastosowań punktów akupunktury, celowo rozróżnia się sfery ciała, umysłu i ducha ustroju człowieka. Sfery umysłu i ducha można by zastąpić terminem: sfery psycho-emocjonalnej. Wprowadza to jednak pewne zubożenie w wykorzystaniu klinicznym punktu. Ponadto istnieje 12 punktów duchowych i mają one szczególne zastosowanie w dolegliwościach o charakterze duchowym. Nie oznacza to jednak, że są one jedynymi.

² Tao albo Dao – jest proste jak nierzeźbiony kawałek drewna, pusty jak jaskinia, bezładny jak błotnista kałuża, a jednak, kto może cicho i powoli wykształcić czyste? Kto inny potrafi wolno, ale równo przejść

z bezwładu do życia? *Daodejing*, rozdział 15. D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 24. Słowo Dao wydaje się odnosić do wszechogarniającego stanu rzeczy obejmującego zewnętrzny porządek społeczno - polityczny i wewnętrzne życie jednostki. B.J. Schwartz, *Starożytna Myśl Chińska*, Kraków 2009, s. 68. Według TCM wszechświat jest makrokosmosem, zaś człowiek mikrokosmosem.

harmonię. Możemy zatem zauważyć różnicę pomiędzy akupunkturą pisaną przez małe „a” i tą pisaną przez duże „A”.

Analizując nazwy poszczególnych punktów akupunktury można spostrzec, że w znaczeniu zawarta jest wiedza potrzebna do przywrócenia utraconego przez byt kierunku działania, czy też harmonii ze środowiskiem, w którym funkcjonuje. Zatem nakłucie odpowiedniego punktu akupunktury stwarza warunki do przywrócenia harmonii bytu i kierunku jego działania³.

Nazwy punktów akupunktury zawierają w sobie dużo symbolizmu związanego ze starożytną kulturą chińską. Starożytni Chińczycy nie posługiwali się pojęciami Ciało, Umysł, Duch, a ich odpowiednikami były: Ziemia, Człowiek i Niebo. Rozpoznawali oni wszystkie te sfery w każdym bycie ludzkim. Używając powszechnych pojęć owego czasu starali się w nazwie punktu zawrzeć jego właściwości terapeutyczne dotyczących wyżej wymienionych sfer.

Nazwy punktów w sferze Nieba zostały zaczerpnięte z astronomii, astrologii, starożytnych praktyk szamanistycznych, wierzeń religijnych i kosmologii, o której mowa w opracowaniach taoistycznych pochodzących z I wieku p.n.e. Przykładem mogą być: BL 9, Yu Zhen/Poduszka Nefrytu; GB 18, Cheng Ling/Przyjęcie Ducha. Nazwy punktów w sferze Ziemi powiązane są z działalnością człowieka i otaczającą go przyrodą. Zatem w nazwach punktów pojawiają się: quan/źródło; hai/morze; chi/staw; gu/dolina; xi/wąwóz, jar. Kiedy charakter Qi porównywany był do wody, w nazwach punktów akupunktury pojawia się symbolika Yin (gromadzenie wody) i Yang (rozprowadzanie wody). Zatem nazwy związane z charakterystyką Yin to: studnia (magazyn wody), staw (zbieranie się wody), głębia (powrót do źródła), morze (zgromadzenie wody), a Yang to: źródło (początkowy wypływ), bagno (dyfuzja/rozproszenie), rzeka (duży przepływ). Nazwy punktów w sferze Człowieka, czyli Umysł i związane z nim emocje oraz ciało fizyczne oparte są na schemacie ministerstw państwa, gdyż w I w. p.n.e. fizjologia człowieka w Chinach porównywana była do biurokratycznej struktury państwa imperialnego, jakim wtedy były Chiny⁴.

Symbolizm zawarty w nazwach punktów charakteryzuje liniowa racjonalność i logika, stąd Daodejing pisze: *Tao, które można określić słowami nie jest prawdziwe, czy stałe*. Okazuje się, że najbardziej właściwa interpretacja symboliki chińskich ideogramów odbywa się poprzez postrzeganie ich w kontekście, w którym się pojawiają⁵.

1.1. Symbolizm nazw punktów akupunktury

Nazwy punktów akupunktury opisują wariacje Qi w sferze Ciała, Umysłu i Ducha (CUD). Rodzaje Qi zostały omówione w Rozdziale 5.

³ D. Willmont, *Energetic Physiology of the Acupuncture Points*, Marshfield 2007, s. 9 – 13.

⁴ *Ib.*, s. 2-3.

⁵ *Ib.*, s. 4.

Funkcje sfer Ciała, Umysłu i Ducha (CUD), lub inaczej sfery: fizycznej, psychicznej i duchowej powinny być postrzegane razem. Trudno jest jednoznacznie wyodrębnić jedną sferę i tylko na niej skoncentrować działanie terapeutyczne, gdyż przenikają się one nawzajem⁶. Ponadto, nie ma bariery pomiędzy sferami CUD ustroju człowieka. Podczas, gdy stosunkowo łatwo rozgraniczyć np. funkcje Płuc sfery fizycznej/Ciała od pozostałych, to rozgraniczenie sfery psychicznej/Umysłu od sfery duchowej/Ducha jest zadaniem niezwykle trudnym. Sfery te przenikają się, podobnie jak Yin i Yang, jakkolwiek aspekt Yin i Yang występuje w każdej z nich i nigdy nie można ich rozgraniczyć, gdyż w organizmie żywym muszą współistnieć. Separacja Yin i Yang oznacza śmierć. Fakt łatwiejszego określenia sfery fizycznej/Ciała nie oznacza, że pozostaje ona bez wpływów sfery psychicznej i duchowej. Powszechnie wiadomo, że psychika człowieka oddziałuje na jego ciało. Większość chorób posiada znamiona dolegliwości psychosomatycznej, co oznacza, że objawy pojawiają się, czy nasilają pod wpływem przeciążenia psychicznego, czyli rozbijałych emocji⁷. W konsekwencji czego pojawiają się w tym opracowaniu określenia: sfera psycho-emocjonalna i sfera emocjonalno-duchowa.

1.1.1. Sfera Ciała

Zasadniczo są to wszystkie funkcje związane z fizjologią ustroju człowieka i jego anatomią. Na przykład dla Płuc będzie to funkcja wymiany gazowej oraz związana z tym procesem mechanika płuc. Ponadto, sfera ta obejmuje funkcję rozpraszania i zsyłania Qi.

1.1.2. Sfera Umysłu

Pojęcie sfery umysłu w TCM ma dwa wymiary. Pierwszy wymiar wynika z projekcji dysfunkcji fizjologii Płuc na psychikę, a drugi z relacji TCM pomiędzy Umysłem/Shen, Esencją/Jing i Qi.

/1/. W TCM zarówno narządy Zang (Yin) i Fu (Yang) posiadają określone funkcje fizjologii energetycznej ustroju człowieka. Funkcje te są postrzegane również na poziomie psychicznym człowieka. Na przykład: dysfunkcja Jelita Grubego na poziomie fizycznym powoduje wadliwe oczyszczanie organizmu co może skutkować zatruciem. Ta sama funkcja na poziomie psychicznym może objawiać się wulgarnym słownictwem⁸.

---

⁶ J.R. Worsley, *Classical Five-Element Acupuncture*, t. III, *The Five Elements and the Officials*, s.l. s. 191-192.

⁷ N. D. Leithan, G. Murray, *Frontiers of Psychology*, The mind-body relationship in psychotherapy: grounded cognition as an explanatory framework, 2014; 5:472.

⁸ J.R. Worsley, *Classical Five ...*, op. cit., s. 154-155.

/2/. Esencja/Jing, Qi i Umysł/Shen są bazowymi substancjami bytu człowieka zarówno fizycznego jak i psychicznego, stąd w TCM nazywa się je Trzema Skarbami. Substancje te posiadają różną jakość i zagęszczenie. Esencja jest najbardziej materialna, czyli Yin, zaś Umysł/Shen jest najbardziej niematerialną i wysublimowaną formą. Jeżeli dwie pierwsze substancje: Esencja i Qi są prężne to wtedy Umysł/Shen będzie zdrowy⁹. Zdrowy umysł charakteryzuje się wigorem, dobrą wolą, stabilnością i przejrzystością myślenia oraz zadowoleniem z życia. Cecha typową dla zdrowego umysłu jest występujący błysk w oczach. To wszystko uzależnione jest od jakości Esencji/Jing, którą tworzą Esencja Przedurodzeniowa i Pourodzeniowa oraz Qi wytwarzana przez Żołądek i Śledzionę. Stan Umysłu/Shen jest odzwierciedlony przez stan Serca¹⁰. Umysł rozpoznaje i przyjmuje emocje oraz je przetwarza, ale za ich odczuwanie odpowiedzialne jest Serce¹¹.

1.1.3. Sfera Ducha

Zdefiniowanie sfery Ducha jest niezmiernie trudne, ale warto podjąć próbę, gdyż jak mówi przysłowie: „W zdrowym ciele zdrowy duch”. Stan sfery Ducha pacjenta według TCM określa się błyskiem oczu pacjenta. Obecność tego błysku jest dobrą prognozą terapeutyczną. Określenia sfery Ducha oparte wyłącznie na tłumaczeniu ideogramu shen jako duch/y, obarczone jest poważnym błędem interpretacyjnym, wynikającym z odrębnych koncepcji pojęciowych cywilizacji europejskiej i chińskiej. Oprócz tego, podczas próby przekazania znaczenia shen napotyka się na poważne problemy natury semantycznej oraz kogniwestycznej. W ujęciu filozofii TCM shen określa pojęcie duchów, zaś ideogram shen *może być używany jako znak bardzo ogólnie do określenia i wskazania wszystkiego, co jest siłą życia w ludzkiej istocie, ale nie ma formy*¹². Pomocne w zrozumieniu ideogramu shen jest ideogram ben shen, który jest również nazwą podtytułu opracowania Ling Shu/Duchowa Oś¹³. W ideogramie ben występują kreski, których znaczenie jest takie, że każdy z nas jest zdolny do życia, ponieważ jesteśmy dobrze zakorzenieni, jesteśmy w stanie wzrastać ku górze jak roślina¹⁴. Zatem korzeń jest

⁹ G. Maciocia, *The Foundations of Chinese Medicine*, Edinburgh 1989, s. 40-41.

¹⁰ G. Maciocia, *The Foundations ...* op. cit, s. 319-320

¹¹ Emocje generują Gorąco (rumieńce są tego przykładem, czy nadmierna potliwość, jako konsekwencje stresu). Dlatego końcówka języka może być zaczerwieniona, kiedy emocje oddziałują na serce. Najlepszym punktem dla zestresowanego Serca jest Ht 7. Kończówka języka odpowiada w diagnozie TCM językowi. G. Maciocia, *The Psyche in Chinese Medicine*, Edinburgh 2009, s. 20.

¹² O. Baran, *Shen Dao – czyli rzecz o duchowości w Medycynie Chińskiej*, Praca Dyplomowa, Szkoła Akupunktury Tradycyjnej, Bydgoszcz 2010, s.10.

¹³ Ling Shu to druga część Huang Di Nei Jing/Kanon Żółtego Cesarza – starożytnego tekstu chiński będącego kanonem TCM. Pierwsza część tego kanonu nosi nazwę Su Wen, druga Ling Shu. https://en.wikipedia.org/wiki/Huangdi_Neijing [dostęp: 25.02.2017].

¹⁴ C. Larre, E. Rochat dela Vallee, *The Heart in the Ling Shu Chapter 8*, Cambridge 2004, s. 11 za O. Baran, *Shen Dao – czyli rzecz o duchowości w Medycynie Chińskiej*, Praca Dyplomowa, Szkoła Akupunktury Tradycyjnej, Bydgoszcz 2010, s. 11.

kluczowym elementem życia, a życie ma swoje korzenie w duchach – shen ... trzeba iść do korzeni i (...) trzeba poruszyć ospałe shen, lub przywołać je z powrotem, gdyż mogą być niezadowolone z nieładu jaki panuje w miejscu, w którym mają spoczywać. Jeśli nie będą miały miejsca, by spocząć, nie zostaną¹⁵. Nie oznacza to jednak, że nieobecność shen, w znaczeniu duch/y jest równoznaczna ze śmiercią, co wynika z koncepcji kognitywistycznych cywilizacji europejskiej. W takiej sytuacji celem terapeutycznym akupunkturzysty jest rozpoznać rejonów deficytowych, nie posiadających korzeni duchów i stworzyć z pomocą punktów akupunktury odpowiednie warunki do ich prawidłowego działania. Punktem wyjścia do przyciągnięcia shen jest substancja ustroju człowieka, który w TCM nosi nazwę Esencja/Jing¹⁶. Dobra Esencja jest atrakcyjna dla shen. Zarówno shen oraz Esencji/Jing nie posiadają charakterystyki Yin lub Yang¹⁷. Każdy z pięciu¹⁸ narządów pełnych/Zang posiada Esencję, przyciąga shen. Zatem w TCM rozróżnia się pięć duchów/wu shen powiązanych z narządami Zang (Serce - Shen, Śledziona - Yi, Płuca - Po, Nerki - Zhi, Wątroba - Hun). Nie oznacza to jednak całkowitego braku obecności innych shen w danym elemencie niż te przypisane do określonego narządu pełnego/Zang. Shen Serca jest jednak dominujący nad wszystkimi duchami/shen i jest on tym duchem, który reprezentuje wszystkie pozostałe¹⁹.

W ideogramach duchów/shen: Shen (Serca), Po i Hun, występują kreski o znaczeniu ducha i dlatego tworzą one odrębną grupę od pozostałych duchów/shen. Nazwa Shen używana jest do określenia wszystkich duchów narządów pełnych/Zang, przyporządkowany jest również Sercu. Ideogram shen posiada znaczenia: poszerzanie i wyrażanie, zatem tłumaczony jest również jako Umysł/Shen, gdyż wtedy łatwiej jest interpretować jego funkcje i wykorzystywać do objawów klinicznych. Po²⁰ - tłumaczone jest jako Dusza Cieleśna, zaś Hun²¹ - jako Dusza Eteryjna. Pozostałe dwa shen, czyli Yi i Zhi nie posiadają w ich ideogramach kresek o znaczeniu ducha. Są one tłumaczone: Yi

¹⁵ C. Larre, E. Rochat dela Vallee, *The Heart in the Ling Shu Chapter 8*, Cambridge 2004, s. 11 za O. Baran, *Shen Dao – czyli rzecz o duchowości w Medycynie Chińskiej*, Praca Dyplomowa, Szkoła Akupunktury Tradycyjnej, Bydgoszcz 2010, s. 11.

¹⁶ Esencja/Jing jest tworem Esencji Przedurodzeniowej/Wcześniejszego Nieba oraz Esencji Pourodzeniowej/Późniejszego Nieba. Esencja Przedurodzeniowa powstaje w momencie zapłodnienia jajeczka kobiety plemnikiem mężczyzny. Energia Pourodzeniowa powstaje ze spożywanego pokarmu i wdychanego powietrza. G. Maciocia. *The Fundamentals ...*, op. cit., s. 38-41.

¹⁷ Esencja jest określna jako rodzaj tożsamości, a shen jako przyszłość i stawanie się. W ten sposób dochodzimy do pary jing shen oznaczający bardzo wyrafinowany poziom witalności człowieka. Często używa się przerośni, że jing są jak konie, a shen jak jeźdźcy, którzy dokładnie wiedzą, jak prowadzić konia .... Pełnia życia oznacza więc posiadanie pełnej mocy Esencji i umiejętność zatrzymania w sobie duchów. O. Baran, *Shen Dao – czyli rzecz o duchowości w Medycynie Chińskiej*, Praca Dyplomowa, Szkoła Akupunktury Tradycyjnej, Bydgoszcz 2010, s. 11.

¹⁸ W TCM jest pięć elementów, pięć podstawowych kolorów, pięć zapachów i smaków i pięć narządów Zang.

¹⁹ O. Baran, op. cit., s. 12-13.

²⁰ V. Rozdział 6. Pojęcia w filozofii medycyny chińskiej.

²¹ Ib.

jako Intellect i Zhi = Wola. Czyli duchem/shen Śledziony jest Intellect, zaś duchem/shen Nerek jest Zhi²².

...

Przykłady opisu punktu akupunktury

Lu 10

NAZWA

YU JI - Granica Brzucha Ryby²³ - Rejon Ryb²⁴

TŁUMACZENIE

YU JI

Yu – ryba lub list²⁵.

Ji – ludzka strona ofiary przodków; dosłownie – ofiarowanie mięsa, co spowoduje oddziaływanie Nieba; granica, granica pomiędzy Niebem i Ziemią, życiem i śmiercią²⁶.

UWAGA: Nazwa Granica Ryb oznacza granice pomiędzy Yin i Yang, Lu 9 i Lu 10²⁷.

Komentarz

Nazwa Granica Ryb związana jest z mitem z późniejszej dynastii Shang o dużej rybie, która wynurza się na Północy z morza i przemienia się w ptaka Peng, który odlatuje na Południe. Legenda ta nawiązuje do mitu o słońcach z wczesnej dynastii Shang, które to w formie ptaków, wynurzają się z otchłani na Wschodzie u podnóża Drzewa Morwowego/Fusang i znikają na Zachodzie w otchłani u podnóża Drzewa Cynamonowego/Ruo. W okresie dynastii Han (206 P.N.E.– 220 A.D.) mit o dużej rybie i ptaku Peng z dynastii Shang (XVI wiek B.C.²⁸), został zastąpiony kluczową koncepcją medycyny chińskiej o dwubiegunowości w relacji Wody (Północ) i Ognia (Południe). Oś

²² G, Maciocia, *The Psyche in Chinese Medicine*, Edinburgh 2009, s. 15-70.

²³ T. Błaszczuk, op. cit., s. 28-40.

²⁴ J. R. Worsley, op. cit., s. 187.

²⁵ D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 29.

²⁶ Ib.

²⁷ Ib.

²⁸ Bensky D., Gamble A., op. cit., s. 465

Wschód – Zachód związana jest z koncepcją Wcześniejszego Nieba (przed stworzeniem)²⁹, zaś oś Północ – Południe z koncepcją Późniejszego Nieba (po stworzeniu)³⁰. Oś Wschód – Zachód, określona mitem słońc i Rzeką Cynamonową/Ruo, przedstawia cykliczną interakcję Yin – Yang oraz proces tworzenia Qi Klatki Piersiowej/Zbiorczej/Przodków/Zong³¹. Prostopadła do tej osi (na płaszczyźnie) jest oś Północ – Południe, Woda – Ogień, która przecina oś Wschód – Zachód i dzieli go na pół. Ideogram ji/granica, a precyzyjniej Lu 10 swoją nazwą Yu Ji/Granica Ryb rozgranicza Yin od Yang. Biegunowość Północ (Woda) – Południe (Ogień) jest jednym z podstawowych dogmatów TCM³².

W świetle fizjologii energetycznej człowieka, Woda (Północ) to odpowiednik Nerek i rezydującej w nich Esencji/Jing, zaś Ogień (Południe) to odpowiednik Serca. Zarządca Serca, Duch/Shen bierze swój początek z Esencji/Jing³³.

W micie o dużej rybie i ptaku Peng zawarta jest również istotna zasada równowagi pomiędzy Wodą i Ogniem. Ryba musi pozostać w wodzie, aby Duch/Shen, czyli Ogień nie został zamoczony albo się nie wypalił. Ponadto, Lu 10 wprowadza harmonię pomiędzy strefą zewnętrzną i wewnętrzną skóry, będącą domeną Płuc. Strefa zewnętrzna, Yang, prezentuje Ogień, a strefa wewnętrzna Yin, prezentuje Wodę, stąd Lu 10 jest punktem Ognia na meridianie Płuc. Strefy te, posiadają analogie w fizjologicznych funkcjach Płuc. Funkcja rozpraszania Qi Płuc, rozsyła płyny do skóry i tkanki, przedstawia Ogień, czyli

²⁹ Okres Wcześniejszego Nieba skojarzony jest z prehistoryczną dynastią Xia (panowała do XVI w. B.C.²⁹), kiedy to kluczową osią filozofii chińskiej mającej odzwierciedlenie w fizjologii energetycznej ustroju człowieka była oś, Niebo – Ziemia. Dynastia Xia, personifikowana jest z Yin. W czasie panowania tej dynastii panowała Wieka Powódź, która została opanowana przez jej pierwszego cesarza Yu. Pod koniec dynastii Xia zaczęła panować susza. Stąd też następująca po niej dynastia Shang personifikowana jest z Yang. Po dynastii Shang panowała dynastia Zhou (1066 P.N.E. – 221 B.C.²⁹), która z kolei personifikowana jest z równowagą/harmonią. D. Willmont, *Energetic Physiology ...*, op. cit., s. 33 - 34.

³⁰ Okres Późniejszego Nieba skojarzony jest z prehistoryczną dynastią Shang, kiedy to oś Niebo – Ziemia filozofii chińskiej mającej odzwierciedlenie w fizjologii energetycznej ustroju człowieka została zastąpiona przez oś Ogień – Woda. Początek dynastii Shang zbiega się z Wielkim Siedmio do Ośmioletnim Okresem Suszy. Susza ta związana jest z mitem o Dziesięciu Słońcach, które miały wysuszyć i zniszczyć świat. Jednakże pierwszy cesarz dynastii Shang, Yao, rozkazał Wielkiemu Łucznikowi Yi zestrzelenie dziewięciu słońc. W konsekwencji następująca po dynastii Shang, dynastia Zhou przestała oddawać cześć bogu Shang Di (skojarzonego z mitem o 10 słońcach), lecz jednemu bogu Tian/Niebo, (skojarzonego z jednym słońcem pozostawionym przez Wielkiego Łucznika Yi). Ib.

³¹ Wschodzące słońce z Ziemi (Wschód) symbolizuje Yin Po oraz relację w fizjologii energetycznej człowieka z Jing/Esencji Nerek, które porusza się po nieboskłonie, kończąc swoją podróż na Zachodzie. Kierunek zachodni (Zachód) jest spowinowacony z Płucami. Ten ruch słońca jest analogią do podróży Jing/Esencji Nerek (z Ming Men Dan Tian) do Płuc, w których to powstaje Qi Klatki Piersiowej/Zbiorczej/Przodków/Zhong w punkcie Ren 17. D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 27.

³² D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 30.

³³ Ib.

Yang, a funkcja zsyłania Qi Płuc, zsyła płyny i Qi do Nerek – kończąc Cykl Wody, przedstawia Wodę, czyli Yin³⁴.

Nazwa Lu 10, Granica Brzucha Ryby, posiada również inna konotację związaną z mitem o dużej rybie i ptaku Peng³⁵. Otóż najbardziej dystalna pozycja odczytu pulsu nosi nazwę cun/cal/inch³⁶. Odczyt pulsu w pozycji cun/cal/inch³⁷, kiedy jest patologiczny może opuścić granice odczytu pozycji cun/cal/ inch i wejść w rejon dystalny³⁸ tej pozycji, czyli w kierunku punktu Lu 10. Lu 10 położony jest na kłębie dłoni; rejon ten zwany jest w TCM, jako rejon Granicy Brzucha Ryb. Zatem mamy tutaj sytuację, w której ryba (będąc na Północy) wynurza się poza swoje granice w kierunku Południa. Północ prezentuje Wodę, Południe prezentuje Ogień, dlatego Lu 10 jest punktem Ognia na meridianie Płuc³⁹. Ponadto, jakość „długa” pulsu w pozycji cun/cal/ inch jest oznaką obecności schematu Gorąca wg TCM w ustroju człowieka⁴⁰.

Lu 10, ze względu na wyżej wymienione konotacje, wyraża harmonie pomiędzy Wodą i Ogniem, pomiędzy Wnętrzem reprezentowanym tutaj przez Nerki, a Zewnętrzem skóry. Konotacje te z kolei przedstawiają fizjologię energetyczną Płuc, tj., zstępowanie Qi Płuc do Pęcherza Moczowego i Nerek oraz rozpraszanie Qi Płuc w skórze i tkance podskórnej. Idąc dalej tym tropem, Lu 10, będąc punktem Ognia na meridianie Płuc, oddziałuje na pory skóry i reguluje pocenie się, stąd używany do usuwania patogenicznego Gorąca na poziomie fizycznym⁴¹. Lu 10, przez posiadanie charakterystyki Ognia, zapewnia kontrolę Nerek nad Płucami. Brak tej kontroli spowoduje obrzęki twarzy, gdyż opary Płuc zamiast opadać w dół do Pęcherza Moczowego i Nerek będą gromadzone w twarzy powodując jej obrzęk. Ta sama polaryzacja Wody i Ognia powoduje, że Lu 10 używany jest do kotwiczenia wznoszącego się Yang w przypadku dolegliwości psychicznych. Ta druga funkcja Lu 10 wynika z faktu relacji Płuc z głową (powietrze jest wdychane przez nos, nos jest otworem Płuc⁴²) oraz Sercem (Lu 10 punkt Ognia, Serce i Płuca sąsiadują ze sobą w Górnym Ogrzewaczu oraz zasadnicza relacja Woda-Ogień, Północ-Południe, Nerki-Serce). W kombinacji z Kid 2 i Kid 3, Lu 10 używane jest w schemacie TCM, „Nerki nie łapiące Qi”⁴³.

³⁴ D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 30.

³⁵ Ib.

³⁶ Yubin L., *Puls diagnosis*, Jinan 1996, s. 14-21.

³⁷ W pozycja cun/cal/inch skojarzona jest z Qi głowy i klatki piersiowej. D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 30.

³⁸ Puls taki nazywa się w terminologii TCM pulsem Chang/Długim. Termin ten określa jakość pulsu i wskazuje na obecność schematu Gorąca w ustroju człowieka wg fizjologii energetycznej człowieka. Maciocia G., *The Foundations ...*, s. 168.

³⁹ D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 30.

⁴⁰ Ib.

⁴¹ Ib.

⁴² Maciocia G., *The Foundations ...*, s. 86.

⁴³ D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 30. Objawy dla schematu TCM „Nerki nie łapiące Qi”: zadyszka, osłabienie kończyn i szczupłe ciało. Kluczowe objawy: suchy kaszel, uczucie gorąca wieczorem, pocenie nocne, czerwony-łuszczący się język. Maciocia G., *The Foundations ...*, op. cit., s. 261.

Ideogram ji, w nazwie Lu 10, Yu Ji, w swoim znaczeniu nawiązuje do starożytnych obrzędów ofiarnych, kiedy to oferowano przodkom mięso i wino, aby otrzymać ich błogosławieństwo. W systemie chińskich powinowactw, mięso i wino korespondują z Yin i Wodą, a błogosławieństwo przodków z Yang i Ogniem w szczególności, z Shen/Duchem Serca. Ponadto w ideogramie Ji jest kreska Fu w znaczeniu grobowiec, która oddziela świat żyjących od świata umarłych⁴⁴. Fakt ten wskazuje na kliniczne wykorzystanie Lu 10 w dolegliwościach o charakterze transcendentálním. Rozdzielenie świata żyjących od świata umarłych (zawartym w nazwie Lu 10, Granica Brzucha Ryb), jest analogią do podziału pomiędzy wodną rybą, czyli Yin Qi, ognistym ptakiem, czyli Yang Qi⁴⁵. Opis ten dodatkowo wskazuje na wykorzystanie Lu 10 w przywracaniu wielopoziomowej harmonii pomiędzy Yin i Yang.

Wyjaśnienia wymaga fakt, że, podczas, gdy Woda symbolizuje żyjących, zaś Ogień błogosławieństwo zmarłych przodków, to sama ofiara, czyli mięso i wino jest powinowate z Ziemią (elementem Ziemi). Fizjologia energetyczna wg TCM ustroju ludzkiego definiuje, że pokarm w formie Gu/ Pokarmu Qi jest dostarczany do Płuc, Ren 17 (Centrum Klatki Piersiowej), gdzie ulega wymieszaniu z Zong/Przodków/Klatki Piersiowej/Zbiorczej Qi. Zatem Lu 10 reguluje interakcję Wody i Ognia Żołądka mając przez to wpływ na Stagnację Qi Żołądka. W konsekwencji czego Lu 10 może być wykorzystany w przypadku dolegliwości bólowych żołądka, anoreksji i niedożywieniu niemowląt. Wpływ Lu 10 na fizjologie energetyczną Żołądka wywodzi się również z tego, że meridian Płuc bierze swój początek w Żołądku. Nie bez znaczenia dla powyższej funkcji Lu 10 jest położenie Żołądka na osi zdefiniowanej przez Górny i Dolny Ogrzewacz, które są spowinowacane odpowiednio z Sercem i Płucami oraz Nerkami, czyli Ogniem i Wodą, zatem Lu 10 harmonizuje obydwa elementy⁴⁶.

PODSUMOWANIE TLUMACZENIA

Lu 10 jest punktem ściśle związanym z dogmatem biegunowości Wody i Ognia w TCM, przez co jest związany z patologicznym Gorącem występującym zarówno w meridianie jak i narządzie/Urzędniku Płuc oraz Górnego Ogrzewacza. W związku z powyższym harmonizuje Yin i Yang. W wymiarze psychicznym i transcendentálním reguluje pojęciowe zagadnienia życia i śmierci.

ZASTOSOWANIA KLINICZNE

Ogólne

Lu 10 harmonizuje relacje pomiędzy Wodą i Ogniem na wszystkich poziomach. Reguluje funkcję Płuc związaną z utrzymywaniem homeostazy funkcji rozpraszania Qi

⁴⁴ Maciocia G., *The Foundations ...*, op. cit., s. 86.

⁴⁵ D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 30.

⁴⁶ *Ib.*, s. 30-31.

Płuc w skórze (Wnętrze/Zewnątrz), przez co jest pomocny w leczeniu obrzęków twarzy i otwieraniu porów skóry w celu usunięcia z ustroju człowieka patogenicznego Gorąca⁴⁷. Usuwa Gorąco z Serca i Płuc, zatem wykorzystywany w sytuacjach, gdy występują: lęk, psychiczne zniecierpliwienie, gniew i zachowanie maniakalne⁴⁸. Pomocny w usuwaniu Zastojów Qi Żołądka objawiających się dolegliwościami bólowymi, anoreksją czy niedożywieniem. Ściąga wznoszący się Yang, jak to ma miejsce w chorobach psychicznych. Na poziomie transcendentálnym pomocny w zagadnieniach związanych z podziałem aspektów życia i śmierci⁴⁹.

Lu 10 jako punkt elementu Ognia na meridianie należącym do elementu Metalu, na poziomie fizycznym dostarcza Gorąco do meridianu i do narządu Płuc. Z kolei na poziomie psychiczno-emocjonalnym Ogień przynosi do elementu Metalu umiejętności komunikacyjne, przyjemność z rozrywki oraz entuzjazm. W związku z tym, że atrybutem elementu Metalu jest kompresowanie, samokontrola i odpowiedzialność (element Metalu, który z natury jest Yin i ma skłonność dominacji Yin), to wtedy pojawiają się cechy takie jak: drobiazgowość, rządzenie, nieelastyczność, upartość, krytyczność i pieniactwo. Wszystkie wyżej opisane cechy predysponują element Metalu do pojawienia się uczucia zupełnego rozczarowania i utraty. Reasumując, element Ognia wprowadza do elementu Metalu energię, która osłabia jego cechy Yin, czyli usprawnia jego umiejętności komunikacyjne, aby był on w stanie wyrazić smutek i żal. Możliwości Lu 10 mogą zostać również wykorzystane do zdynamizowania zarówno Po/Ducha Cieleśnego/Instynktu jak i yi/prawości przynależących do elementu Metalu⁵⁰. Prawość jest cechą szlachetną, ale może ona zostać zdeformowana przez Gorąco i przyjmuje formę prawości własnej/ego, a ta jest objawem manii⁵¹.

Inną możliwością Lu 10, dzięki charakterystyce Ognia, jest wypalenie zlogów przyziemnych naleciałości chronicznego żalu i tęsknoty, będących często konsekwencją Wilgoci i Flegmy powstałej w wyniku dysfunkcji fizjologii energetycznej elementu Metalu⁵².

Lu 10 w kombinacji z Ht 8 (wzmacniane), Lu 5 i Kid 10 (osłabiane) są wykorzystywane do eliminowania uczucia smutku i żalu spowodowanego uczuciem winy i wstydu, a te wynikają z uczucia bycia oszukanym lub zdradzonym w przeszłości. W tej kombinacji Ht 8 ma uaktywnić aspekt prawości/yi elementu Metalu, z kolei Lu 5 i Kid 10 mają na celu osłabienie nadmiaru Yin w elemencie Metalu, aby zakorzenione głęboko myśli (Yin - Woda) mogły przy pomocy wzmocnionego Yang – Ognia (Ht 8 i Lu 10), za pośrednictwem cyklu Ke, zostać uwolnione i z pomocą atrybutu prawości/yi (Yang), którego cechami są wiarygodność i godność, zostać odpuszczone. Głęboko położone w podświadomości człowieka uczucie winy i wstydu (Yin-Woda) – skompresowane przez

⁴⁷ D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 30-31.

⁴⁸ G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 246-247.

⁴⁹ D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 29-31.

⁵⁰ D. Willmont, *Yin-Yang ...*, op. cit., s. 346.

⁵¹ L.S. Jarrett, op. cit., s. 585.

⁵² *Ib.*

działanie elementu Metalu, zostaje wyeksponowane na działanie świadomego umysłu (Yang/Shen/Ogień), przemysłane i uwolnione⁵³.

TCM

Działanie wzmacniające: Ogrzewa Płuca⁵⁴.

Działanie rozpraszające: Usuwa Gorąco Płuc. Wzmacnia gardło⁵⁵.

Zastosowanie

- ▶ **Gardło, ból, obrzęk**⁵⁶ (Mechanizm wielokierunkowy: /1/ Płuca powiązane z gardłem poprzez wdychane przez nie powietrze; patogen zewnętrzny Gorąco penetruje pory skóry, powodując stan zapalny; /2/ Gardło odżywiane przez meridian Żołądka; Żołądek położony jest na osi Ogień-Woda, Górny Ogrzewacz - Dolne Ogrzewacz, a Lu 10 reguluje relację Ogień-Woda).
- ▶ **Kaszel**⁵⁷ (Mechanizm: Lu 10 reguluje relację Ogień-Woda; niedobór Wody powoduje wysuszenie płuc, które są domena pary wodnej, niedobór Ognia spowoduje nadmiar pary wodnej i tworzenie się Flegmy).
- ▶ **Krwawienie w którymkolwiek Ogrzewaczu**⁵⁸ (Mechanizm: Lu 10 reguluje relację Ogień-Woda; patologiczne Gorąco szkodzi naczyniom krwionośnym, powodując krwawienie; Górny Ogrzewacz - odkasływanie krwią, Środkowy Ogrzewacz – wymiotowanie krwią, Dolny Ogrzewacz – krew w moczu).
- ▶ **Mania, gniew**⁵⁹ (Mechanizm: Patogeniczne Gorąco Płuc oddziałuje na Serce powodując niepokój; Lu 10 reguluje relację Ogień-Woda).
- ▶ **Kciuk, stawy, ból, uczucie gorąca**⁶⁰ (Mechanizm: przebieg meridianu Płuc oraz Lu 10 reguluje relację Ogień-Woda).

Działanie

- Harmonizuje Środkowe Ogrzewacz⁶¹.
- Harmonizuje Żołądek i Serce.
- Dobry dla gardła.

⁵³ D. Willmont, *Yin-Yang ...*, op. cit., s. 418-419.

⁵⁴ R. Hutchinson, op. cit., s. 48.

⁵⁵ Ib.

⁵⁶ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 87.

⁵⁷ Taomedic Software International Ltd, www.tomedic.com.

⁵⁸ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 89.

⁵⁹ Ib.

⁶⁰ Ib.

⁶¹ Taomedic Software International Ltd, www.tomedic.com.

- Ściąga w dół zbuntowane Qi⁶².
- Usuwa Gorąco z narządu i meridianu Płuc⁶³.
- Uspokaja Umysł/Shen, Duszę Cieleśną i Eteryzną⁶⁴.

Natura punktu

- ❖ Punkt Ognia.
- ❖ Punkt Shu YING – ŹRÓDŁO – Przenoszący/Antyczny⁶⁵.

Kombinacje Lu 10 z innymi punktami akupunktury

- ▶ **Gardło, ból** – TH 2⁶⁶.
- ▶ **Gardło, suche** – Lu 9⁶⁷.
- ▶ **Głowa, ból** – LI 4, Pc 1, GB 1, St 2, GB 9⁶⁸.
- ▶ **Język, sztywność** – Lu 11, Du 15, LI 2, Pc 9, Kid 10, Kid 2⁶⁹.
- ▶ **Klatka piersiowa, uczucie pełności z bólem nad pępkiem**⁷⁰ – Ht 8 (wzmacniane), Lu 5 Liv 8 (zastępuje Kid 10) (osłabiane)⁷¹.
- ▶ **Krwioplucie** – Ht 9, Liv 8⁷².
- ▶ **Łokieć, przykurcz** – LI 5, LI 15, SI 3, SI 8, Pc 5, Pc 7⁷³.
- ▶ **Mania, bredzenie, lęk** – SI 4, SI 7, LI 4, Ht 3, LI 11⁷⁴.
- ▶ **Metal, ocieplenie elementu**⁷⁵ – Ht 8 (wzmacniany razem z Lu 10), Lu 5, Kid 10 (osłabiany)⁷⁶.

⁶² P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 88.

⁶³ R. Hutchinson, op. cit., s. 48.

⁶⁴ G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 246-247.

⁶⁵ D. Lander, op. cit., s. 16.

⁶⁶ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 88.

⁶⁷ Ib.

⁶⁸ Ib.

⁶⁹ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 88.

⁷⁰ Spowodowane przez stagnację Qi Płuc, Ren 12 jest punktem pochodzenia Płuc, zaś Ren 13 punktem pochodzenia wewnętrznej trajektorii meridianu Płuc. Wątroba atakuje poprzez cykl Sheng Śledzionę przyczyniając się do jej stagnacji, a to z kolei przyczynia się do stagnacji Płuc. D. Willmont, *Yin-Yang ...*, op. cit., s. 453.

⁷¹ D. Willmont, *Yin-Yang ...*, op. cit., s. 453.

⁷² Ib., s. 348.

⁷³ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 88.

⁷⁴ Ib.

⁷⁵ Element Metal ma naturalną tendencję do zastoju ze względu na naturę Yin. Staje się wtedy: drobiazgowy, władczy, sztywny, uparty, krytyczny i kłóliwy, zaś Duch Cieleśny/Instynkt/*Po* zaczyna dominować objawiając się w pożądaniu i nieczystości, ohydny zachowaniu i grubiańskości oraz skorumpowaniu. Wzmocnienie punktów Ognia (Lu 10 i Ht 8) wprowadza miłość, entuzjazm i radość oraz umiejętności komunikacji. Tym samym wzmacnia atrybut elementu Metal, tj. Prawość/*Yi*. Osłabienie punktów Wody (Lu 5 i Kid 10) miękczy Yin, a tym samym wspomaga akcję Ognia na Metal. D. Willmont, *Yin-Yang ...*, op. cit., s. 416-420.

⁷⁶ D. Willmont, *Yin-Yang ...*, op. cit., s. 416-420.

- ▶ **Moczenie nocne** – Ht 7, Liv 3, Liv 1, Ren 4⁷⁷.
- ▶ **Piersi, wrzody** – St 39, St 36, GB 43, BL 40, GB 41, SI 1⁷⁸.
- ▶ **Pluca i Serce, ból** – Lu 9⁷⁹.
- ▶ **Pluca, zastój płynu i Flegmy**⁸⁰ – Ht 8 (wzmacniane), Lu 5 Kid 10 (osłabiane), lub Ht 8 (wzmacniane), Lu 5, St 43 (osłabiane)⁸¹.
- ▶ **Prącie, ból** – Kid 3, Ren 3, Sp 6⁸².
- ▶ **Przyswajanie pokarmu (1), problem** – Lu 1, Bl 60, St 20, Sp 20⁸³.
- ▶ **Przyswajanie pokarmu (2), problem** – Pc 6, St 36⁸⁴.
- ▶ **Sen, niespokojny** (Szczątkowe Gorąco w przeponie⁸⁵) – Pc 6, St 36⁸⁶.
- ▶ **Serce ból, smutek i lęk** – Ht 7, Liv 1⁸⁷.
- ▶ **Wymiotowanie krwią (1)** – Pc 3, He 7⁸⁸.
- ▶ **Wymiotowanie krwią (2)** – Lu 9, Lu 5, GB 42, LI 16, Lu 6, Pc 4, Ht 6, LI 4, Ren 13, St 23, St 24, Ren 5, Ren 6, Liv 10, Bl 18, Bl 22⁸⁹.

Wskazania tradycyjne

Zapalenie płuc, astma, katar, problemy emocjonalne, zapalenie sutka, ból klatki piersiowej i pleców, krwiotłucie, ból głowy, ból gardła, chrypka, utrata głosu, suchość, zaczerwienienie gardła lub obrzęk, zapalenie migdałków, duszność, zawroty głowy, niechęć do zimna, swędzenie, grzybica genitaliów, ból brzucha z niezdolnością do jedzenia, sztywność łokcia i ociężałość kończyn⁹⁰.

...

---

⁷⁷ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 88.

⁷⁸ Ib.

⁷⁹ Ib.

⁸⁰ Wykorzystanie St 43 podyktowane jest następującą logiką. Qi prawidłowo działającego Żołądek zsyla Qi doogonowo. Fizjologia energetyczna Żołądka produkuje Wilgoć. Zaburzony naturalny ruch Żołądka powoduje, że Wilgoć unosi się do Płuc i tam pozostaje powodując patologię Płuc. Wilgoć jest prekursorem Flegmy. D. Willmont, *Yin-Yang ...*, op., cit., s. 454.

⁸¹ D. Willmont, *Yin-Yang ...*, op. cit., s. 454.

⁸² P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 88.

⁸³ Ib.

⁸⁴ Ib.

⁸⁵ **Obraz kliniczny szczątkowego Gorąca w Przeponie:** budzenie nocne, niepokój psychiczny, nadruchliwość spowodowana wewnętrznym niepokojem, uczucie pełności w klatce piersiowej, dyskomfort nadbrzuszy. Język: czerwony w przedniej części lub czerwone punkty w rejonie centralnym języka. Puls: Chen/Głęboki i delikatnie Shuo/Szybki. G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 462-463.

⁸⁶ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 88.

⁸⁷ Ib.

⁸⁸ Ib.

⁸⁹ D. Willmont, *Yin-Yang ...*, op. cit., s. 348.

⁹⁰ Venn L., op. cit..

LI 4

NAZWY

HE GU – Punkt Łączący Dolin⁹¹ – Spotkanie Dolin⁹²

HU KOU – Paszcza Tygrysa⁹³

HAN KOU – Zwartość Ust⁹⁴

HU GU (odmienny zapis, ideogram, od pierwszej nazwy, jakkolwiek zapis pin yin identyczny) – Zamknięte Kości albo Spotkanie Kości⁹⁵

TLUMACZENIE

HE GU

He – troje ust mówiących razem; zjednoczenie harmonii, przyłączyć się; albo przykrywka, albo czajnik, zamknąć albo objąć⁹⁶.

Gu – dolina⁹⁷.

Znaczenie wspólne He Gu: punkt ten znajduje się pomiędzy kośćmi śródręcza; kiedy kciuk jest przywodzony do palca wskazującego to tworzy się wzniesienie, kiedy zaś jest odwodzony to tworzy się depresja⁹⁸.

Komentarz

W LI 4 według numerologii chińskiej, rozdział 42 Daodejing numer Cztery symbolizuje powstanie Dziesięciu Tysięcy Rzeczy, czyli ukończenie stworzenia wszechświata. W LI 4 realizuje się stan Późnego Nieba, zaś w punktach od LI 1 do LI 3 zachodzą procesy Wczesnego Nieba (od nicości do pojawienia się pełnego rozwoju Yin i Yang oraz ich interakcji). W związku z tym LI 4 powiązany jest z różnorodnością i bogactwem oraz harmonią wszystkiego⁹⁹. W naturze doliny są miejscami z bogactwem flory i fauny, wynika to obfitości wody spływającej ze zboczy doliny, taka też jest energetyczna konotacja LI 4¹⁰⁰.

⁹¹ T. Błaszczuk, op. cit., s. 28-40.

⁹² J. R. Worsley, op. cit., s. 195.

⁹³ D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 44.

⁹⁴ Ib.

⁹⁵ Ib.

⁹⁶ Ib.

⁹⁷ Ib.

⁹⁸ *Explanations of Names...* op. cit., s. 5.

⁹⁹ D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 44.

¹⁰⁰ Ib.

W terminach fizjologii energetycznej ustroju człowieka w LI 4 uwalniana jest obfitość Qi bezpośrednio ze źródła jej producenta, tj. Płuc. Qi dociera do LI 4 zgodnie z cyklem energetycznym meridianu Płuc (Yin) do meridianu Jelita Grubego (Yang) – z Lu 7 do LI 4. Przepływ Qi zgodny z powyższym opisem zawarty jest w nazwie punktu – He GU/Punkt Łączący Dolin¹⁰¹.

Występujący w ideogramie He człon symbolizujący czajnik z unoszącą się, czy opadającą przykrywką nawiązuje do mgiełki Płynów Organicznych/Jin Ye unoszącej się do Płuc z wód zebranych w dolinie które symbolizują Nerki (tutaj odpowiednik czajnika; zawartość czajnika to Płyny Organiczne/Jin Ye). Rozpraszająca funkcja Płuc rozprawdza tę mgiełkę jako Wei/Obroną Qi pod powierzchnią skóry. Przykrywka czajnika odzwierciedla rolę Wei/Obronnej Qi, która chroni zawartość czajnika będącą Yin. Wobec powyższego LI 4 stosowany jest w przypadku występowania dolegliwości skóry¹⁰², która jest jedną z domen spowinowaconych z elementem Metalu.

HU KOU

Hu – tygrys; odważny albo okrutny¹⁰³.

Kou – usta, wejście¹⁰⁴.

Komentarz

Nazwa LI 4, Hu Kou/Paszcza Tygrysa, nawiązuje do zwierzęcia będącego symbolem elementu Metalu (Biały Tygrys/Bai Hu). Paszcza nawiązuje tutaj również do obfitości Qi o polaryzacji Yang, gdyż meridian Jelita Grubego jest Yang. Z kolei jego sparowanie, tj. Jelita Grubego (Yang) z Płucami (Yin), których produktem końcowym jest Wei/Obronna Qi (Yang) oraz Ying/Odżywcza (Yin) również wskazuje na zastosowanie LI 4 w produkcji i regulacji Wei/Obronnej Qi (Yin). Ideogram he występuje również w dodatkowej nazwie TH 6, Fei Hu/Latający Tygrys, który posiada właściwości regulujące Wei/Obroną Qi¹⁰⁵.

HAN KOU

Han – trzymać w ustach, zawierać ograniczać; rzeczywistość ust¹⁰⁶.

Kou – usta, wejście¹⁰⁷.

¹⁰¹ D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 44.

¹⁰² Ib., s. 45.

¹⁰³ Ib., s. 44.

¹⁰⁴ Ib.

¹⁰⁵ D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 44.

¹⁰⁶ Ib.

¹⁰⁷ Ib.

Komentarz

Nazwa LI 4, Han Kou/Zawartość Ust nawiązuje do obiegu meridianu Jelita Grubego wokół ust, wskazując na jego wykorzystanie w dolegliwościach tego rejonu. Ponadto ten rejon zdominowany jest przez pole energetyczne Yang Ming (u podstawy oczodołu rozpoczyna swój przebieg kanał Yang Ming Stopy, czyli meridian Żołądka). Irygacja twarzy przez kanał Yang Ming powoduje wykorzystanie punktu w jej dolegliwościach¹⁰⁸.

HE GU w znaczeniu „Spotkanie Kości”

HE GU – (odmienny ideogram, od pierwszej nazwy He Gu, jakkolwiek zapis pin yin identyczny)

He – harmonia¹⁰⁹.

Gu – kości¹¹⁰.

Komentarz

Nazwa ta nawiązuje do zbiegu w tym rejonie pierwszej i drugiej kości śródreżca. Fakt ten oraz obfitość występowania Qi w LI 4 wskazuje na użycie tego punktu w dolegliwościach, które usztywniają ruchomości stawów dłoni¹¹¹.

PODSUMOWANIE TLUMACZENIA

Wszystkie nazwy LI 4 wskazują na bogate zasoby Qi, w szczególności Yang Qi. Ze względu na połączenie z Płucami (Yin), punkt ten odbudowuje Wei/Obronę Qi i jest powszechnie stosowany do odbudowy sprawności układu immunologicznego. Przynależność meridianu Jelita Grubego i Żołądka do kanału Yang Ming powoduje jego wykorzystanie w dolegliwościach twarzy, gdyż w tym obszarze dochodzi do połączenia kanału Yang Ming Dłoni (meridianu Jelita Grubego) z kanałem Yang Ming Stopy (meridianu Żołądka).

ZASTOSOWANIA KLINICZNE

Ogólne

W związku z oddziaływaniem LI 4 na Wei/Obronę Qi, która reguluje otwory skóry stosowany jest do wielopoziomowej detoksykacji ustroju człowieka oraz uwalniania patogenów zewnętrznych penetrujących skórę. Kluczowy punkt do leczenia nałogów. Ze względu na dostatek Yang Qi odbudowuje wielopłaszczyznowe stany deficytowe.

¹⁰⁸ D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 44.

¹⁰⁹ Ib., s. 44.

¹¹⁰ Ib.

¹¹¹ Ib., s. 45.

Stosowany w przypadku stanów defragmentacji Yang Qi. Działanie wzmacniające LI 4, ze względu na polaryzację Yang tego punktu będzie wzmocnione bezpośrednim przyżeganiem LI 4 wełną moksy. W związku z naturą LI 4 do dynamizowania Yang Qi stosowany do usuwania bólu, gdyż usuwa Zastoje będące jego przyczyną w myśl zasady brak ruchu Qi powoduje jej Zastój, którego konsekwencją jest ból. Wykorzystywany do stymulacji akcji porodowej z St 36 z zastosowaniem specyficznej techniki stymulacji¹¹².

Fakt występowania w obfitości Yang Qi w LI 4, które mocno dynamizuje i porusza, wskazuje na możliwości wykorzystania tego punktu do „wymuszania” puszczania i posuwania się do przodu, u osób, które nie do końca są przekonane, że chcą pozostawić przeszłość, żale oraz urazy i wejść w nowy wymiar życia. Żyją one przeszłością i delektują się nią, użalają nad sobą i mają satysfakcję, że ktoś próbuje ich zrozumieć, a same rozsmakowały się w historyjkach ich przeszłości¹¹³.

TCM

Działanie wzmacniające: wzmacnia Qi oraz Wei Qi. Stymuluje poród.

Działanie rozpraszające: usuwa patogen zewnętrzny Wiatr; otwiera Zewnętrzne; reguluje Wei Qi i pocenie się; harmonizuje Qi wstępującą z stępującą; odpręża mięśnie, uspokaja umysł¹¹⁴.

Zastosowanie

- **Ból**¹¹⁵ (Mechanizm 1: dynamizm Yang Qi punktu LI 4 usuwa zastoje i porusza Krew).
- **Dyżenteria**¹¹⁶ (Mechanizm: meridian oraz Kanał Rozbieżny Jelita Grubego, gałąź głęboka).
- **Gardło, ból, obrzęk**¹¹⁷ (Mechanizm 1: przebieg meridianu Jelita Grubego oraz Kanału Rozbieżnego, Łączącego i Mięśniowego Jelita Grubego; Mechanizm 2: LI 4 usuwa Gorąco i Wiatr).
- **Głowa, ból**¹¹⁸ (Mechanizm: Unoszący się Yang powoduje ból głowy, LI 4 reguluje Yang).
- **Katar**¹¹⁹ (Mechanizm 1: przebieg meridianu Jelita Grubego; Mechanizm 2: LI 4 jest reprezentantem zewnętrznym Płuc).

¹¹² D. Willmont, *Energetic Physiology...*, op. cit., s. 44-45.

¹¹³ L. Jarrett, op. cit., s. 593.

¹¹⁴ R. Hutchinson, op. cit., s. 52.

¹¹⁵ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 102.

¹¹⁶ Ib.

¹¹⁷ Ib.

¹¹⁸ Ib., s. 104.

¹¹⁹ Ib.

- **Kończyny, atrofia** (zanik tkanki)¹²⁰ (Mechanizm: dynamizm Yang Qi punktu LI 4).
- **Martwa ciąża**¹²¹ (Mechanizm: dynamizm Yang Qi punktu LI 4).
- **Miesiączka, brak**¹²² (Mechanizm: Yang Qi punktu LI 4 dynamizuje/porusza Krew).
- **Nadciśnienie tętnicze**¹²³ (Mechanizm: Unoszący się Yang powodem nadciśnienia, LI 4 reguluje Yang).
- **Niedożywienie, dzieci**¹²⁴ (Mechanizm: Yang Qi punktu LI 4 dynamizuje procesy trawienia).
- **Nos, krwawienie**¹²⁵ (Mechanizm 1: przebieg meridianu Jelita Grubego; Mechanizm 2: LI 4 reguluje Yang; Yang jest motorem Krwi).
- **Oczy, zaczerwienione, ból**¹²⁶ (Mechanizm: Unoszący się Yang, LI 4 reguluje Yang).
- **Poród, powolny, opóźniony**¹²⁷ (Mechanizm: dynamizm Yang Qi punktu LI 4).
- **Przeziębienie (Zimny Wiatr, lub Ciepły Wiatr), z poceniem się lub bez, z pragnieniem**¹²⁸ (Mechanizm: LI 4 reguluje Wei Qi, usuwa Wiatr, uwalnia Zewnętrzne i reguluje pocenie się).
- **Dłoń, grzbiet, ból i obrzęk**¹²⁹ (Mechanizm: Płuca kontrolują Zewnętrzne, czyli pory skóry, Jelito Grube jest spowinowaczone z Płucami; Płuca są Yin, Jelito Grube Yang; zatem Jelito Grube jest jakby Zewnętrzem Płuc).
- **Twarz, hemiplegia, obrzęk**¹³⁰ (Mechanizm 1: przebieg *Yang Ming*: Yang *Ming* Dłoni (meridianu Jelita Grubego) oraz *Yang Ming* Stopy (meridian Żołądka).
- **Ucho, niedosłuch, szumy w uszach**¹³¹ (Mechanizm 1: przebieg Kanału Mięśniowego Jelita Grubego).
- **Wargi, dolegliwości**¹³² (Mechanizm 1: przebieg meridianu Jelita Grubego).
- **Zęby, ból spowodowany próchnicą**¹³³ (Mechanizm 1: przebieg meridianu Jelita Grubego oraz Kanału Rozbieżnego).

Działanie

- Reguluje *Wei*/Obronę Qi i kontroluje pocenie się.

¹²⁰ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 102.

¹²¹ Ib.

¹²² Ib.

¹²³ Ib., s. 104.

¹²⁴ Ib., s. 102.

¹²⁵ Ib., s. 104.

¹²⁶ Ib.

¹²⁷ Ib., s. 102.

¹²⁸ Ib.

¹²⁹ Ib., s. 104.

¹³⁰ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 102.

¹³¹ Ib.

¹³² Ib.

¹³³ Ib.

- Usuwa Wiatr i reguluje Zewnętrze.
- Korzystny dla twarzy, oczu, nosa, ust i uszu.
- Usuwa Zastoje – eliminując tym ból.
- Stymuluje akcję porodową.
- Odbudowuje zdefragmentowaną Yang Qi.
- Stymuluje wyrażanie zablokowanych emocji.
- Uspokaja ducha.
- Reguluje dynamikę Duszy Eteryckiej.
- Uspokaja Umysł/Shen i łagodzi niepokój¹³⁴.

Natura punktu

- ❖ Nakłuwany przy omdleniu powstałym po nakłuciu punktu akupunktury.
- ❖ Punkt Źródłowy.
- ❖ Punkt Wejścia.
- ❖ Punkt Spotkania meridianu Jelita Grubego z meridianem Płuc – meridianu Yang Ming Dłoni i Tai Yin Dłoni.
- ❖ Centralny Punkt Spotkania Yang.
- ❖ Punkt Większy Zbiorczy istotny dla twarzy i ust.
- ❖ Punkt Kuzyna sparowany z St 36.
- ❖ Punkt Niezwykły (pozostałe punkty Niezwykłe: St 42, SI 4, BL 64 i GB 40).
- ❖ Kombinacja Gospodarz/Gość (Host/Guest) - punktu Źródłowego z punktem Łączącym drugiego Urzędnika (Yin/Yang) tego samego elementu, dlatego LI 4 jest połączony z Lu 7.
- ❖ Punkt Gwiazdy Nieba - Ma Dan Yang (pozostałe: Lu 7, LI 11, St36, St 44, BL 40, BL 57, BL 60, Ht 5, GB34, GB 39 i Liv 3)¹³⁵.
- ❖ Najlepszy punkt na dla poziomu psychicznego Jelita Grubego¹³⁶.

Kombinacje LI 4 z innymi punktami akupunktury

- ▶ **Ból, usuwa** – Liv 3¹³⁷.
- ▶ **Gorący Wiatr**¹³⁸, **jako patogen, usuwa** – TH 5¹³⁹.

¹³⁴ G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 385.

¹³⁵ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 103.

¹³⁶ G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 104.

¹³⁷ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 104-105.

¹³⁸ Obraz **kliniczny Ciepłego Wiatru**: awersja do zimna, kichanie, kaszel, lejący się nos, stan gorączkowy, sztywność karku, drapanie w gardle, obrzęk migdałków, łaknienie: Puls: Fu/Pływający/Powierzchniowy. Język: czerwony po bokach i na końcu, biały i cienki nalot. G. Maciocia, *The Foundations ...*, op. cit., s. 295.

¹³⁹ R. Hutchinson, op. cit., s. 52.

- ▶ **Depresja** (Stagnacja Qi Wątroby¹⁴⁰) – Liv 3¹⁴¹.
- ▶ **Dezynteria/czerwonka** – St 36, Bl 29¹⁴².
- ▶ **Gardło, ból, obrzęk** – Lu 11, Ren 22¹⁴³.
- ▶ **Głos, zanik** – Kid 1, GB 35.
- ▶ **Głowa i kark, ból** – Du 19, Du 20.
- ▶ **Głowa, ból** – Pc 1, GB 1, Lu 10, St 2, GB 9, Bl 22, GB 20¹⁴⁴.
- ▶ **Głowa, ból jednostronny** – TH 23, GB 20.
- ▶ **Głowa, ból jednostronny** (spowodowany Wiatrem) – Du 20, Du 21, Du 23, Du 24, Th 23, GB 20, Bl 2, St 8.
- ▶ **Głowa, ból pomiędzy oczami** – GB 14, St 41.
- ▶ **Głowa, ból skroniowy, zaczerwienione oczy i twarz**¹⁴⁵ – Bl 62, SI 3, Liv 3, GB¹⁴⁶.
- ▶ **Głowa, dolegliwości** – LI 11.
- ▶ **Głuchota** – GB 41, Bl 63¹⁴⁷.
- ▶ **Gorączka, redukuje** – LI 1¹⁴⁸.
- ▶ **Intelekt, ograniczony przez Wilgoć** – Ren 12, Ren 9, LI 4, Sp 9, Sp 6, Bl 22, Du 20, St 8¹⁴⁹.
- ▶ **Kark i głowa, ból** – Du 19, Du 20¹⁵⁰.
- ▶ **Laktacja, brak** – SI 1, Ren 17¹⁵¹.
- ▶ **Mania** – Pc 5, St 3.
- ▶ **Markotność, depresja** (Zaparty Umysł/Shen – Stagnacja Qi – Stagnacja Qi Wątroby¹⁵²) – Liv 3, Liv 14, Pc 6, TH 6, Du 24, GB 13 (brak stymulacji lub osłabianie).
- ▶ **Metal CF, wzmacnia** – Lu 9¹⁵³.
- ▶ **Miesiączka, obfite krwawienie** – Sp 8 Bl 29.

---

¹⁴⁰ **Obraz kliniczny Stagnacji Qi Wątroby:** Rozpieranie w nadbrzuszu i klatce piersiowej, depresja, markotność. Język: normalny. Puls: Xuan/Druciany/Strunowaty szczególnie po lewej stronie. G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 217.

¹⁴¹ Ib., s. 383.

¹⁴² P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 106.

¹⁴³ Ib., s. 105-106.

¹⁴⁴ Ib., s. 106.

¹⁴⁵ G. Maciocia, *The Foundations...*, op. cit., s. 220.

¹⁴⁶ G. Maciocia, *The Channels...*, op. cit., s. 571.

¹⁴⁷ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 106.

¹⁴⁸ Ib., s. 104-105.

¹⁴⁹ G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 65.

¹⁵⁰ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 105-106.

¹⁵¹ Ib., s. 106.

¹⁵² **Obraz kliniczny Zapartego Umysłu/Shen – Stagnacja Qi – Stagnacja Qi Wątroby:** markotność, depresja, ostre stany napięcia przedmiesiączkowego, irytacja, frustracja, irracjonalne zachowanie, rozdrażnienie, niecierpliwość. Objawy fizyczne: uczucie rozpierania, wzdychanie, odbijanie się, zmęczenie, ból nadbrzusza, uczucie rozpierania w klatce piersiowej, nieregularne okresy, niezdarność, obrzęk piersi. Język: normalny lub lekko zaczerwieniony po bokach. Puls: Xuan/Druciany/Strunowy. G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 202.

¹⁵³ R. Hutchinson, op. cit., s. 52.

- ▶ **Mózg, wycisza** – Liv 3, Du 24, GB 13¹⁵⁴.
- ▶ **Mózg, wycisza, zsyla Qi w dół** – Lu 7¹⁵⁵.
- ▶ **Niepokój** (spowodowany długim okresem smutku) (Zaparty Umysł/Shen – Stagnacja Qi, Stagnacja Serca i Płuc¹⁵⁶) – Lu 7, Ht 7, Pc 6, Ren 15, Ren 17, St 40 (niestymulowane, kiedy stan chroniczny, poza tym osłabiane)¹⁵⁷.
- ▶ **Nos krwawienie** – Lu 3 lub Liv 3 z GB 1¹⁵⁸.
- ▶ **Nos, nieżyt, katar** – Bl 2, Bl 12, Bl 67, Du 24, LI 20, Kid 20¹⁵⁹.
- ▶ **Nos, polipy, zator, wydzieliny** – Liv 3¹⁶⁰.
- ▶ **Oczy, dolegliwości (1)** – LI 11.
- ▶ **Oczy, dolegliwości (2)** – GB 37 (kiedy Bl 1 jest nieefektywny)¹⁶¹.
- ▶ **Oczy, zaczerwienione** – GB 15, Liv 3.
- ▶ **Odbytnica, wypadanie** – Bl 25, Du 20, Du 1, GB 21, St 30.
- ▶ **Oko, rejon – hemiplegia** – St 4, St 6, GB2, Du 26, Ren 24¹⁶².
- ▶ **Palpitacje z uciskiem i rozpieraniem w klatce piersiowej** (Stagnacja Qi Serca¹⁶³) – Ht 5, Ht 7, Pc 6, Ren 15 Ren 17, Lu 7, St 40¹⁶⁴.
- ▶ **Płuca, osłabione** – Bl 13¹⁶⁵.
- ▶ **Pocenie się, deficytowe** – wzmocnij: LI 4, osłab: Kid 7.
- ▶ **Pocenie się, nadmierne** – osłab: LI 4, wzmocnij: Kid 7.
- ▶ **Poród, stymuluje** – St 36¹⁶⁶.
- ▶ **Poród, trudny** – Sp 6, Liv 3¹⁶⁷.
- ▶ **Przeziębienie (spowodowane Zimnem) z wysoką gorączką** – osłab: LI 4, LI 11, GB 39, St 36, Du 14, Kid 1¹⁶⁸.

¹⁵⁴ G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 247.

¹⁵⁵ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 106.

¹⁵⁶ **Obraz kliniczny Zapartego Umysłu/Shen – Stagnacja Qi – Stagnacja Qi Serca i Płuc:** smutek spowodowany długim okresem przeżywania żalu, niepokój, częste wzdychanie, typowe uczucie zalegania czegoś w gardle i klatce piersiowej (objawy zatoru Duszy Cieleśnej w gardle i klatce piersiowej). Puls: Ruo/Słaby po obu stronach w pozycji cun. G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 205- 205.

¹⁵⁷ G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 205- 205.

¹⁵⁸ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 106.

¹⁵⁹ Ib.

¹⁶⁰ Ib.

¹⁶¹ Ib., s. 105-106.

¹⁶² Ib., s. 106.

¹⁶³ **Obraz kliniczny Stagnacji Qi Serca** – depresja, lekkie uczucie kluchy w gardle, łagodna zadyszka, wzdychanie, słaby apetyt, rozpieranie klatki piersiowej i nadbrzusza, dyskomfort w leżeniu płasko, słabe i zimne kończyny, lekko fioletowe wargi, blada cera. Język: lekko błado-fioletowy po bokach i rejonie klatki piersiowej. Puls: Kou/Pusty i lekko Shi/Przepętniony w pozycji cun po lewej stronie. G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 146.

¹⁶⁴ Ib., s. 74-75.

¹⁶⁵ G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 74-75.

¹⁶⁶ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 104-105.

¹⁶⁷ Ib., s. 106.

¹⁶⁸ Ib., s. 105-106.

- ▶ **Przeziębienie (spowodowane Zimnem), bez pocenia** – wzmocnij: LI 4, osłab: St 44, Kid 7, Bai Laos¹⁶⁹.
- ▶ **Przeziębienie (spowodowane Zimnem), z poceniem się** – osłab: LI 4, St 44, wzmocnij: Kid 7, Bai Lao¹⁷⁰.
- ▶ **Przytomność, utrata, spowodowany udarem** – Du 26, P 9, Ren 24; brak efektu nakłuj: **Du 15, Liv 1**.
- ▶ **Ściskoszczek spowodowany udarem** – St 6, Du 20, Du 26, Ren 24¹⁷¹.
- ▶ **Skóra, zaczerwienienie, wysypki, trądzik** – Lu 7, Lu 1, LI 11¹⁷²
- ▶ **Twarz, dolegliwości** – LI 11¹⁷³.
- ▶ **Twarz, hemiplegia** – St 4, St 6, GB2, Du 26, Ren 24¹⁷⁴.
- ▶ **Twarz, obrzęk, świąd** – LI 20¹⁷⁵.
- ▶ **Ucho, dolegliwości** – LI 11¹⁷⁶.
- ▶ **Ucho, obrzęk, przekrwienie** – GB 2, St 6¹⁷⁷.
- ▶ **Ucho, ropne owrzodzenia z wydzieliną** – TH 17, TH 21¹⁷⁸.
- ▶ **Umysł/Shen, wycisza (1)** – Liv 3¹⁷⁹.
- ▶ **Umysł/Shen, wycisza (2)** – Liv 3, Du 24, GB 13¹⁸⁰.
- ▶ **Umysł/Shen, wycisza Duszę Cieleśną/Po** – Lu 7¹⁸¹.
- ▶ **Usta, dolegliwości** – LI 11¹⁸².
- ▶ **Wzrok, problem narządowy Zang/ Fu** – GB 1, GB 41, BL 1¹⁸³.
- ▶ **Wzrok, problem zewnętrzny** – BL 1, St 2¹⁸⁴.
- ▶ **Wzrok, nieostry** – SI 6, Bl 4¹⁸⁵.
- ▶ **Skóra, zaczerwienienie, wysypki, trądzik** – Lu 7, Lu 1, LI 11¹⁸⁶.
- ▶ **Zatory emocjonalne** – Lu 7¹⁸⁷.
- ▶ **Zawroty głowy (spowodowane Wiatrem)** – St 40, St 41¹⁸⁸.

---

¹⁶⁹ Bai Lao – punkt dodatkowy, lokalizowany 2 cuny powyżej Du 14 i 1 cun bocznie.
https://theory.yinyanghouse.com/acupuncturepoints/extra_points_locations, [Dostęp: 3.05.2016].

¹⁷⁰ Ib.

¹⁷¹ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 106.

¹⁷² G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 60.

¹⁷³ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 105-106.

¹⁷⁴ Ib., s. 106.

¹⁷⁵ Ib.

¹⁷⁶ Ib., s. 105-106.

¹⁷⁷ Ib., s. 106.

¹⁷⁸ Ib.

¹⁷⁹ G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 247.

¹⁸⁰ Ib.

¹⁸¹ Ib.

¹⁸² P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 105-106.

¹⁸³ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 105-106.

¹⁸⁴ Ib.

¹⁸⁵ Ib.

¹⁸⁶ G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 60.

¹⁸⁷ L. Jarrett, op. cit., s. 593.

¹⁸⁸ P. Deadman, M. Al-Khafaji, K Baker, op. cit., s. 105-106.

- ▶ **Zimny Wiatr**¹⁸⁹, jako patogen, usuwa – Lu 7¹⁹⁰.
- ▶ **Złość, frustracja** (Umysł/Shen Niepokojny – Ogień, Ogień Wątroby¹⁹¹) – Liv 2, Liv 3, BL 18, Sp 6, Du 18, Du 24, GB 13, GB 15, Ht 7, Pc 7, Lu 3¹⁹².

Wskazania tradycyjne

Astma, biegunka, bolesne zaburzenia układu moczowego, ból ramienia, ból twarzy i paraliż, ból zęba, paraliż twarzy i obrzęk, bóle głowy, czerwotka, dolegliwości w obrębie nosa, gorączka bez pocenia się, gorączka, dreszcze, katar, kichanie, krztusiec, nagły stany maniackalny, nerwoból nerwu trójdzielnego, pokrzywka, hemiplegia, przeziębienie, przyspieszenie akcji porodowej, świnka, tężec ze szczękosciskiem, utrata głosu, wszystkie schorzenia oczu, wypryski, zapalenie migdałków, zapalenie oskrzeli, zapalenie ucha środkowego, zaparcia¹⁹³.

9. Indeks

[Na następnej stronie](#)

---

¹⁸⁹ **Obraz kliniczny Zimnego Wiatru:** awersja do zimna, dreszcze, kichanie, kaszel, lejący się z nosa bezbarwny śluz, brak temperatury, ból i sztywność karku, brak pocenia się i brak łaknienia. Puls: Fu/Pływający/Powierzchnowy – Jin/Napięty. Język bez zmian z lekkim bladym nalotem. G. Maciocia, *The Foundations ...*, op. cit., s. 295.

¹⁹⁰ R. Hutchinson, op. cit., s. 52.

¹⁹¹ **Obraz kliniczny Ognia Wątroby:** tendencja do złości, niecierpliwość, drażliwość, nerwowość, sen zaburzony dynamicznymi snami, zawroty głowy, dzwonienie w uszach, spowodowane przez: złość, frustrację, rozgoryczenie, uczucie nienawiści, konsumpcję tłustego pokarmu i alkoholu. Może prezentować się jako depresja w przypadku, kiedy, złość została poskromiona przez środowisko. Język: czerwony, boki języka bardziej czerwone. Puls: Xuan/Druciany/Strunowy i Shuo Mai/Szybki. G. Maciocia, *The Psyche ...*, op. cit., s. 224.

¹⁹² *Ib.*, s. 224.

¹⁹³ Venn L., op. cit..

A

Astma oskrzelowa, 52
 Astma, stan ostry, 58
 Astma, w szczególności astma alergiczna, 67
 Astma, w wieku dorosłym o podłożu emocjonalnym, 32

B

Bark, ból, ograniczone odwodzenie, 35
 Bark, sztywność, uczucie zimna oraz ból promieniujący do przyśrodkowej krawędzi łopatki, 52
 Belkot, 165
 Belkot, widzenie duchów, 160
 Bezsenność spowodowana podnieceniem, 86
 Bezsenność z niepokojem albo poceniem się (Stagnacja Toksyn Ognia), 120
 Bezsenność z palpitacjami i depresją (Stagnacja Qi Serca), 67
 Biegunka spowodowana pokarmem, 165
 Bolesność i sztywność spowodowana Wiatrem i Wilgocią, 165
 Ból płuc i serca, 86
 Ból spowodowany przewianiem, 52
 Ból, usuwa, 139
 Ból: nadgarstka, barku, w rejonie nadobojczykowym, przedniej powierzchni przedramienia, piersi, 85
 Brak oddechu, utrudnione poruszanie się, 168
 Brzuch, burczenie z biegunką, 133
 Brzuch, uczucie pełności centralnie i po bokach, 168

C

CF Metal, 39
 Cichy głos i zimne dłonie (wzmacnia Qi Klatki Piersiowej/Zong), 86
 Ciepły Wiatr, jako patogen, usuwa, 139
 Czerwonka bakteryjna, 179

D

Depresja (Stagnacja Qi Wątroby), 139
 Depresja spowodowana relacjami (Stagnacja Qi Płuc i/albo Wątroby i/albo Serca), 68
 Depresja spowodowana stratą często u młodych ludzi (Stagnacja Qi Serca i Płuc), 68
 Depresja spowodowana tłumionymi uczuciami, 67
 Depresja u ludzi młodych i nastolatków (nalot języka: żółty), 52
 Depresja u młodocianych (Gorąco w Przeponie), 179
 Depresja u nastolatków spowodowana tłumioną złością i poczuciem winy, 52
 Depresja, lęk, z troską, niepokój, 67
 Depresja, płaczliwość (Deficyt Qi), 86
 Dezynteria/czerwonka, 139
 Dłonie, gorące od wewnątrz, 68
 Dłoń, przykurcz w zwarciu, 52
 Dół pachowy, ból z uczuciem ciężkości ramienia, 39
 Dusza Cieleśna/Po, wycisza, 68
 Duszność, 52, 58
 Duszność, boczny ból żebrowy, pobudzenie akcji serca, 53
 Duszność, stan ostry, 68

Duszność, wdech przy uniesionych barkach, zanik smaku, 35, 39
 Dwubiegunowość, zachowanie (Gorąca Flegma mecząca Umysł), 68

E

Egocentryzm, 102
 Egoizm, 75, 120

G

Gardło, ból, 35, 94
 Gardło, ból, obrzęk, 102, 133, 139
 Gardło, ból, utrata głosu, 160
 Gardło, grzechoczący dźwięk, 102
 Gardło, obrzęk, 39
 Gardło, suche, 94
 Gardło, suchość, 86, 155
 Gastryczne dolegliwości, 86
 Głos, utrata, 58
 Głos, zanik, 139
 Głowa i kark, ból, 139
 Głowa, ból, 58, 94, 139
 Głowa, ból jednostronny, 68, 139
 Głowa, ból jednostronny (spowodowany Wiatrem), 140
 Głowa, ból pomiędzy oczami, 140
 Głowa, ból skroniowy, zaczerwienione oczy i twarz, 140
 Głowa, dolegliwości narządów głowy, 179
 Głuchota, 120, 140
 Gorący Wiatr, 139
 Gorączka (1), 179
 Gorączka (2), 179
 Gorączka bez pocenia się, 58
 Gruźlica płucna, 86
 Gruźlica węzłów chłonnych (skrofuły), 190

H

Hemoroidy (Stagnacja Toksycznego Ognia), 120

I

Intelekt, ograniczony przez Flegmę, 68
 Intelekt, ograniczony przez Wilgoć, 69, 140

J

Język, krwawienie u podstawy, 213, 224
 Język, sztywność, 94, 102
 Język, sztywność, wypychanie, 160

K

Kark i głowa, ból, 140
 Kark, sztywność i zaburzenia równowagi, 172
 Kark, sztywność spowodowana Zimnem, 160

Kaszel, 53
 Kaszel z dusznością, 102
 Katar z krwawieniem z nosa, 155
 Klatka piersiowa, ból, 32, 35
 Klatka piersiowa, uczucie pełności z bólem nad pępkiem, 94
 Klatka piersiowa, uczucie pełności z zaciskaniem krtani, 32
 Klucie w piersiach, 69
 Kombinacja Gospodarza/Gościa LI 6, 154
 Kombinacja Gospodarza/Gościa Lu 7, 67
 Kombinacja Gospodarza/Gościa Lu 9, 86
 Koszmary, przerażające, bez krzyku, 179
 Koszmary, przerażające, z krzykiem (Ogień Wątroby i Serca), 179
 Krtań, ból, 53
 Krwinki czerwone, stymuluje produkcję, 87
 Krwioplucie, 53, 58, 94

L

Laktacja, nieobecna, 140
 Łędźwie, ból i bolesność bocznej powierzchni klatki piersiowej spowodowane przeciążeniem, 53
 LI 1, 53, 75, 111, 112, 113, 114, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 125, 128, 134, 140, 144, 150, 151, 155, 174, 177, 189, 200, 208, 238, 251, 254, 255, 258, 261
 LI 10, 52, 86, 133, 155, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 180, 181
 LI 11, 32, 52, 53, 54, 67, 70, 71, 83, 95, 102, 103, 120, 133, 139, 140, 141, 142, 150, 160, 165, 170, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 186, 202, 253, 254, 255, 259, 260
 LI 12, 183, 184, 195
 LI 13, 128, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 193, 195, 200
 LI 14, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 200, 202
 LI 15, 35, 94, 103, 105, 106, 107, 127, 150, 180, 182, 184, 195, 196, 197, 198, 200, 201, 202, 203, 207
 LI 16, 95, 203, 204, 207
 LI 17, 102, 133, 205, 206, 207, 208, 212, 261
 LI 18, 39, 99, 206, 209, 210, 211, 212, 213, 217, 218, 256
 LI 19, 104, 180, 214, 216, 217, 218, 224
 LI 2, 53, 94, 102, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 132, 133, 137, 147, 150, 174, 253, 257, 259, 260
 LI 20, 104, 128, 141, 142, 146, 218, 219, 221, 222, 223, 261
 LI 3, 120, 123, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 150, 155, 174, 252
 LI 4, 32, 40, 52, 67, 68, 69, 70, 71, 94, 95, 102, 103, 107, 120, 123, 130, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 144, 148, 155, 160, 174, 179, 180, 181, 253, 256, 257, 259, 260
 LI 5, 83, 87, 94, 120, 121, 128, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 155, 160, 165, 180, 181, 202, 254, 256
 LI 6, 105, 121, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 172, 200, 255
 LI 7, 68, 69, 70, 149, 156, 157, 158, 159, 160, 259
 LI 8, 87, 149, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 174, 189
 LI 9, 99, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 174, 189
 Lu 1, 14, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 37, 44, 52, 53, 67, 70, 71, 77, 83, 86, 95, 141, 142, 182, 251
 Lu 10, 32, 53, 83, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 102, 121, 139, 150, 181, 202, 238, 256, 260
 Lu 11, 14, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 112, 118, 139, 174, 177, 189, 252, 254, 259
 Lu 2, 14, 32, 33, 34, 35, 39, 42, 44
 Lu 3, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 44, 45, 68, 87, 102, 133, 141, 142, 256
 Lu 4, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45
 Lu 5, 14, 16, 32, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 67, 71, 86, 88, 93, 94, 95, 126, 150, 175, 176, 179, 180, 181, 182, 188, 253, 254, 257, 259
 Lu 6, 52, 55, 56, 57, 58, 95, 159, 259

Lu 7, 15, 32, 52, 53, 54, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 71, 86, 87, 88, 99, 103, 131, 139, 140, 141, 142, 150, 160, 179, 182, 253, 255, 256, 257
 Lu 8, 68, 72, 73, 74, 75, 102, 118, 120, 121, 251, 254, 255, 258
 Lu 9, 14, 52, 53, 54, 68, 69, 71, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 94, 95, 103, 140, 149, 154, 155, 207, 255, 258, 259, 260
 Lu punkt wejścia - Lu 1, 32

Ł

Łaknienie (Defiyt Krwi), 102
 Łokieć, bolesność przy zgięciu i wyproście, 39
 Łokieć, bolesność przy zginaniu i prostowaniu, 172
 Łokieć, bolesny wyprost i zgięcie, 155
 Łokieć, ból, 184
 Łokieć, ból i uczucie zimna, 179
 Łokieć, ograniczone zginanie, 180
 Łokieć, przykurcz, 53, 94, 180
 Łokieć, staw, przykurcz, 202
 Łupież pstry (*pityriasis versicolor*), 39, 45

M

Malaria, 180
 Malaria (zimnica), 120
 Malaria z dreszczami i gorączką, 69
 Malaria z gorączką, 120
 Malaria z uczuciem zimna i niską gorączką, 180
 Malaria, chroniczna, 120
 Mania, 140
 Mania (Flegma dręcząca Umysł), 120
 Mania z drażliwością i gniewem (Ogień Pęcherzyka Żółciowego i Wątroby), 180
 Mania z nadzwyczajną siłą (Ogień w Kanale Yang Ming), 180
 Mania, bełkot bez widzenia zjaw (1), 149
 Mania, bełkot z widzeniem zjaw (2), 149
 Mania, bełkot, obawa, 180
 Mania, bredzenie, 87
 Mania, bredzenie, lęk, 95
 Markotność, depresja (Zaparty Umysł – Stagnacja Qi – Stagnacja Qi Wątroby), 140
 Marzycielstwo, 180
 Metal CF, wzmacnia, 120
 Metal, ocieplenie elementu, 95, 150
 Metal, schładzanie elementu, 53, 128
 Metal, uplastycznienie elementu, 87, 180
 Miazdżycza, 180
 Miesiączka, obfite krwawienie, 140
 Migdałki, ostry stan zapalny, 102
 Mocz, ciemny i trudności z oddawaniem, 165
 Moczenie nocne, 32, 95
 Mowa, zatrzymanie i zanik głosu, 208, 213
 Mózg, wycisza, 140
 Mózg, wycisza, zsyla Qi w dół, 140

N

Nadciśnienie tętnicze (1), 180

Nadciśnienie tętnicze (2), 180
 Nadciśnienie tętnicze (3), 180
 Najlepszy punkt na dla poziomu psychicznego Jelita Grubego LI4, 139
 Narządy płciowe zewnętrzne, ból, 69
 Niepokój (spowodowany długim okresem smutku) .(Zaparty Umysł – Stagnacja Qi, Stagnacja Serca i Płuc), 140
 Niepokój psychiczny (Gorąca Flegma nekająca Umysł), 160
 Niepokój ze smutkiem (Deficyt Płuc i Serca), 87
 Niepokój, irracjonalne zachowanie, słowotok, śmiech (Gorąca Flegma nekającej Umysł), 69
 Niepokój, smutek spowodowany stratą (Deficyt Qi Płuc i Serca), 69
 Nos krwawienie, 141
 Nos, bezustanne krwawienie, 218
 Nos, krwawienie, 39, 218
 Nos, nieżyt, 128
 Nos, nieżyt, katar, 141
 Nos, polipy, zator, wydzieliny, 141

O

Obrzęk, 69
 Oczy, dolegliwości, 150
 Oczy, dolegliwości (1), 141
 Oczy, dolegliwości (2), 141
 Oczy, zaczerwienione, 141
 Odbijanie się z żołądka, 87
 Odbytnica, wypadanie, 141
 Odpowiedzialność, wzmacnia, 75, 120
 Okno Nieba Lu 3, 39
 Oko, ból, 128
 Oko, rejon – hemiplegia, 141
 Okrężnica, chroniczny stan zapalny, 172
 Omdlenie LI 4, 139
 Oskrzela, zapalenia chroniczne, 53
 Oskrzela, zapalenia ostre, 53

P

Palce dłoni, ograniczone zginanie, 180
 Palce dłoni, przykurcz, brak możliwości wyprostu, 181
 Palpitacje z uciskiem i rozpieraniem w klatce piersiowej, 141
 Palpitacje z uczuciem ciężkości w klatce piersiowej (Stagnacja Qi Serca), 69, 70
 Pamięć, słaba, 69
 Piersi, wrzody, 95
 Plemniki męskie, niska mobilność, 69
 Płuca i Serce, ból, 95
 Płuca, aspekt psychiczny (wszechogarniający smutek spowodowany stratą, żal, płaczliwość, depresja), 69
 Płuca, osłabić, 53
 Płuca, osłabione, 141
 Płuca, Stagnacja Qi, 70
 Płuca, stan zapalny, 53, 181
 Płucna, rozedma, 53
 Pocenie nocne, 53
 Pocenie się, deficytowe, 141
 Pocenie się, nadmierne, 141

Pokrzywka, 181
 Pokrzywka spowodowana mocnym przegrzaniem, 202
 Pokrzywka z przegrzania, 150
 Porażenie połowiczne, 69, 181
 Porażenie twarzy, twarz niesymetryczna, 70
 Poród, stymuluje, 141
 Poród, trudny, 141
 Powonienie, zanik, 224
 Prącie, ból, 95
 Przedramię, ból, 172, 181
 Przedramię, brak wyprostu, 172
 Przedramię, odrętwienie, 172
 Przelyk, skurcz, 102
 Przeziębienie, 181
 Przeziębienie (spowodowane Zimnem) z wysoką gorączką, 141
 Przeziębienie (spowodowane Zimnem), bez pocenia, 141
 Przeziębienie (spowodowane Zimnem), z poceniem się, 141
 Przeziębienie z wysokim stanem gorączkowym, który nie ustępuje, 181
 Przyswajanie pokarmu (1), problem, 95
 Przyswajanie pokarmu (2), problem, 95
 Przytomność, utrata, spowodowany udarem, 141
 Przywraca przytomność LI 1, 119
 Punkt Alarmowy/Front Mu Pluc Lu1, 32
 Punkt Drzewa LI 3, 133
 Punkt Drzewa Lu 11, 101
 Punkt Ducha - SUN SI MIAO, 101
 Punkt Ducha - SUN SI MIAO LI 11, 179
 Punkt Ducha - SUN SI MIAO Lu 9, 86
 Punkt Dziecka LI 2, 128
 Punkt Dziecka Lu 5, 52
 Punkt Godzinowy LI 1, 119
 Punkt Godzinowy Lu 8, 75
 Punkt Gromadzący/Xi Cleft LI 7, 160
 Punkt Gromadzący/Xi Cleft Lu 6, 57
 Punkt Gwiazdy Nieba - Ma Dan Yang LI 11, 179
 Punkt Gwiazdy Nieba - Ma Dan Yang LI 4, 139
 Punkt Gwiazdy Nieba - Ma DanYang Lu 7, 67
 Punkt JING – WELL Lu 11, 101
 Punkt Kuzyna sparowany z St 36, LI 4, 139
 Punkt Łączący/Luo LI 6, 154
 Punkt Łączący/Luo Lu 7, 67
 Punkt Matki LI 11, 179
 Punkt Metalu LI 1, 119
 Punkt Metalu Lu 8, 75
 Punkt Ognia LI 5, 149
 Punkt Ognia Lu 10, 94
 Punkt Osłabiający LI 2, 128
 Punkt Reprezentatywny Hui dla Kanałów, Meridianów i Naczyń Krwionośnych Lu 9, 86
 Punkt Sezonowy – Jesień Lu 8, 75
 Punkt Sezonowy LI 1, 119
 Punkt Shu HE – MORZE LI 11, 179
 Punkt Shu HE - MORZE Lu 5, 52
 Punkt Shu JING – RZEKA LI 5, 149
 Punkt Shu JING – RZEKA Lu 8, 75
 Punkt Shu JING – STUDNIA LI 1, 119

Punkt Shu SHU – STRUMIEŃ Lu 9, 86
 Punkt Shu SHU – STUMIEŃ LI 3, 133
 Punkt Shu YING – ŹRÓDŁO LI 2, 128
 Punkt Shu YING – ŹRÓDŁO Lu 10, 94
 Punkt Skojarzony Kanału Pięty Lu 7, 67
 Punkt Spotkania Li i St LI20, 223
 Punkt spotkania LI z SI, Bl, i Kanałem Łączącym Yang, 195
 Punkt Spotkania LI z Lu, 139
 Punkt Spotkania LI z Lu, LI 6, 154
 Punkt Spotkania Lu z Liv i Sp, 32
 Punkt Spotkania meridianu Płuc i Jelita Grubego Lu 7, 67
 Punkt Spotkania tętnic i żył Lu 9, 86
 Punkt Spotkania Yang - Centralny LI 4, 139
 Punkt Wejścia- Lu 1, 32
 Punkt Większy Zbiórca istotny dla twarzy i ust LI 4, 139
 Punkt Wody LI 2, 128
 Punkt Wody Lu 5, 52
 Punkt Wspólny z Kanałem Nadzwyczajnym – Kanałem Pięty LI 16, 204
 Punkt Wspólny z Kanałem Nadzwyczajnym LI 15, 202
 Punkt Wyjścia LI 20, 223
 Punkt Wyjścia Lu 7, 67
 Punkt Wzmacniający LI 11, 179
 Punkt Wzmacniający Lu 9, 86
 Punkt Zbieżny 8 Kanałów Nadzwyczajnych Lu 7, 67
 Punkt Ziemi LI 11, 179
 Punkt Ziemi Lu 9, 86
 Punkt Źródłowy LI4, 139
 Punkt Źródłowy/Yuan Lu 9, 86

Q

Qi i Krew, deficyt, 40

R

Ramię i plecy, ból, 204
 Ramię, atrofia i odrętwienie, 181
 Ramię, ból i uczucie zimna, 165, 181
 Ramię, obrzęk i zaczerwienienie, 184
 Ramię, ograniczone odwodzenie, 181, 184, 195, 202, 204
 Ramię, ograniczone odwodzenie (trudności z czesaniem), 181
 Ramię, uczucie gorąca z ograniczonym ruchem głowy, 202
 Ramię, zanik tkanki, osłabienie, 195, 202
 Rozedma płucna, 53

S

Samokontrola, wzmacnia, 75, 120
 Schizofrenia (Gorąca Flegma nekająca Umysł), 70
 Sen , niespokojny (Gorąca Flegma nekająca Umysł), 181
 Sen , niespokojny z budzeniem się (Zalegające Gorąco w Przeponie), 181
 Sen, nadmiar (Gorąca Flegma), 182
 Sen, niespokojny, 95
 Senność 1, 128, 133
 Senność 2, 128, 133

Senność poposilkowa (Flegma zraszająca Umysł), 70
 Serce ból, smutek i lęk, 95
 Serce, ból z dusznością, 45
 Serce, niedomykalność zastawki trójdzielnej, 182
 Serce, Stagnacja Qi, 70
 Skolioza, 87
 Skóra, swędzenie, 53
 Skóra, zaczerwienienie, wysypki, trądzik, 32, 53, 70, 141, 142, 182
 Skrofuły/gruźlica węzłów chłonnych, 172
 Smutek, żal (Deficyt Qi), 87
 Smutek, żal, płaczliwość, depresja, 71
 Sny, nadmiar (Gorąca Flegma), 54
 Sny, nadmiar (Ogień Wątroby), 54, 182
 Sny, niepokojące winą, 54
 Stan gorączkowy bez pocenia się, 75, 120

Ś

Ściskoszczek spowodowany udarem, 141
 Śmianie się, częste, 71
 Śmiech, nadmierny, 150
 Świerzb, 150

T

Tarczycyca, powiększona, 40
 Tępota emocjonalna, chroniczna (Deficyt Qi z Flegmą), 87
 Trawienie, utrudnione, 32
 Trądzik, 32, 53, 71
 Twarz i brzuch, obrzęk, 32
 Twarz, dolegliwości, 142
 Twarz, hemiplegia, 142
 Twarz, obrzęk, świąd, 142

U

Ucho, ból, głuchota i szumy, 150
 Ucho, dolegliwości, 142
 Ucho, głuchota, 155
 Ucho, głuchota spowodowana osłabieniem Nerek, 155
 Ucho, obrzęk, przekrwienie, 142
 Ucho, ropne owrzodzenia z wydzieliną, 142
 Ucho, szumy, 150, 155
 Ucho, szumy, głuchota, 150
 Uczucie napięcia klatki piersiowej i pleców z uczuciem obrzęku w klatce piersiowej, 75
 Udar jednostronny z bólem, 182
 Umysł, niespokojny (Ogień, Wątroba-Ogień), 40
 Umysł, osłabiony (Deficyt Qi i Krwi, Deficyt Qi), 40
 Umysł, pobudzony i wyjałowiony, 71
 Umysł, spowolniony, 70, 71
 Umysł, wycisza (1), 142
 Umysł, wycisza (2), 142
 Umysł, wycisza Duszę Cieleśną/Po, 142

Usta i język, suchość, 120
 Usta, dolegliwości, 142
 Usta, suchość, 133
 Usuwa Gorąco, 119
 Usuwa Gorąco LI 1, 119
 Uszy, dzwonienie (Inwazja Gorącego Wiatru), 121
 Uszy, szum (Inwazja Gorącego Wiatru), 121
 Uszy, szum, dzwonienie, 121

W

Wilgoć, nadmiar, 75, 121
 Wilgoć, nadmiar (poziom fizyczny), 102
 Wola, wzmacnia, 54
 Wole, 195
 Wstyd i poczucie winy, 88
 Wyczerpanie, depresja, 54
 Wylew, 202
 Wymiotowanie krwią (1), 95
 Wymiotowanie krwią (2), 95
 Wysypka spowodowana smutkiem, niepokojem, żalem, 88
 Wysypki skórne spowodowane emocjami (Deficyt Yin Płuc i Nerek), 71
 Wzrok, nieostry, 142
 Wzrok, problem narządowy *Zang/ Fu*, 142

Z

Zadumanie, 71
 Zatory emocjonalne, 142
 Zawroty głowy (spowodowane Wiatrem), 142
 Zespół jelita drażliwego, 172
 Zęby, ból, 128, 133, 182
 Zęby, ból (Stagnacja Toksycznego Ognia), 121
 Zęby, ból dolnego uzębienia, 128
 Zęby, ból górnego uzębienia, 133
 Zęby, ból spowodowany próchnicą, 133
 Zęby, zgrzytanie (szczególnie w wieku dziecięcym), 121
 Zimny Wiatr, jako patogen, usuwa, 142
 Złość, frustracja (Umysł Niepokojny – Ogień, Ogień Wątroby), 142
 Zmartwienie, troska, niepokój, 71
 Zmniejsza obrzęk i usuwa ból LI 1, 119

Ż

Żołądek, uczucie gorąca, brak przyjemności z konsumpcji pokarmu, 165